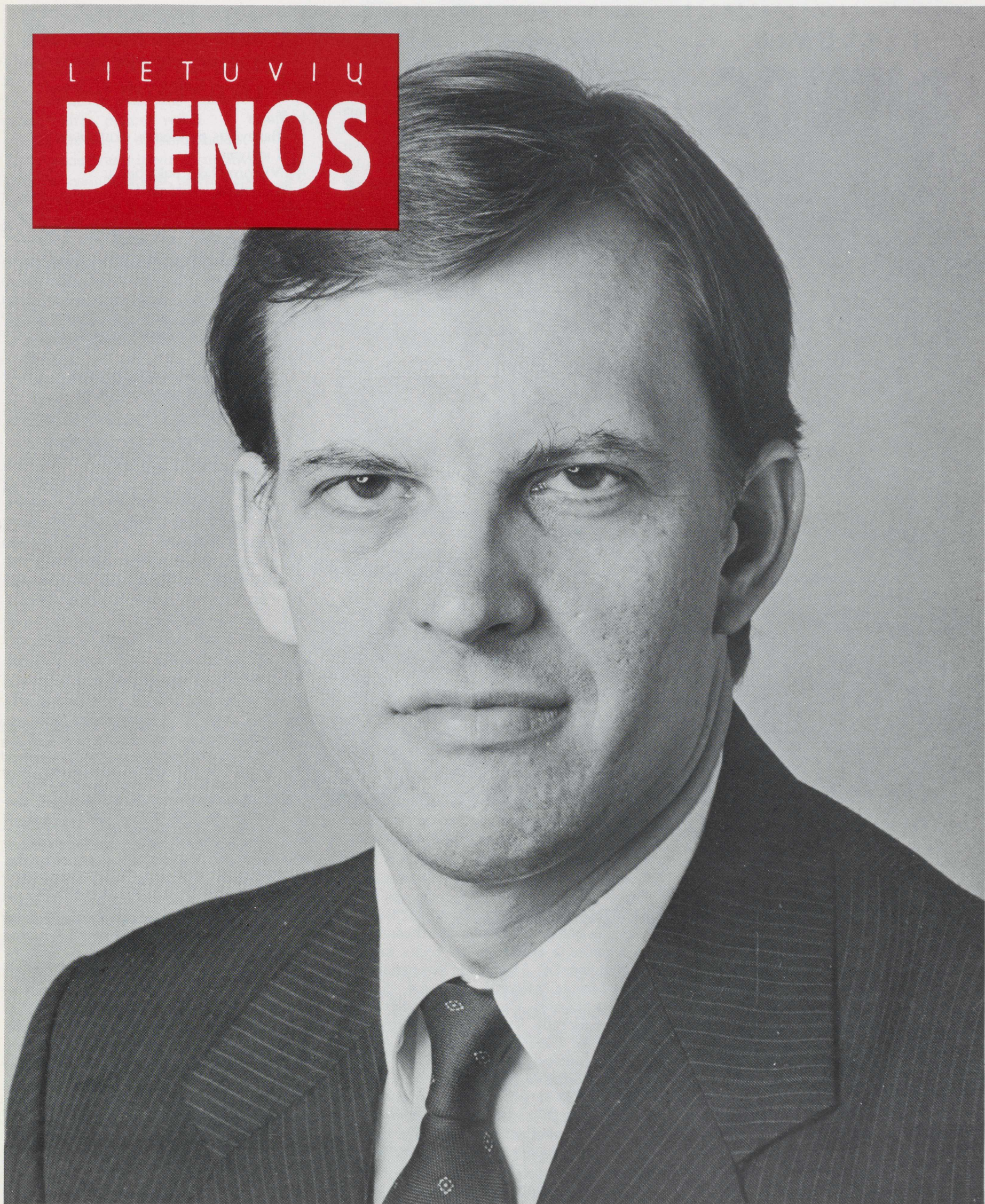

L I E T U V I Ų

DIENOS

VIKTORAS NAKAS, LIC VEDĖJAS, WASHINGTON, D.C.

LITHUANIAN DAYS

MARCH 1989

1989 M. KOVO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213)664-2919

1989, KOVAS Nr. 3 (393)
MARCH, 1989 No. 3 (393)

Eina XXXIX metai Volume XXXIX

• •
"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Valerija Baltušienė ir Redakcinė kolegija

Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •
Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •
"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

FRONT COVER

VICTOR NAKAS

Victor Nakas was born on January 4, 1954, in Detroit, Michigan. His parents Alfonsas and Brone Nakas were both natives of Lithuania who came to the United States as refugees following the second Soviet invasion of Lithuania in 1944. Victor is the middle child: he has an older brother John and a younger sister Vida.

Victor grew up in the Detroit area, attending primary and secondary Catholic schools. He also completed eight years of Lithuanian Saturday school. While in primary school he joined the Lithuanian Catholic Youth Association "Ateitis," where he played an active role in its local chapter, especially during his high school years. For two years he served as co-chairman of the national executive of "Ateitis" Secondary School Students Division. He also attended "Ateitis" summer and winter camps in Michigan, Ontario and California, first as a camper, later as a counselor. Victor credits the Lithuanian youth camp Dainava, located some 65 miles from Detroit, with having had a deep impact in the formation of his self-identity as a Lithuanian-American. It was at Dainava that Victor met other young diaspora Lithuanians from all over the United States and Canada with whom he formed lasting friendships.

In 1972 Victor moved to Ann Arbor, where he enrolled in the University of Michigan. Four years later, he graduated magna cum laude with a double major in political science and history. At Ann Arbor he was one of the leaders of the Lithuanian Students' Club. During his college years he also became active in the Lithuanian World Youth Association (LWYA). In 1975-76, 1979, 1983 and 1987-88, he participated as a delegate or guest lecturer at Lithuanian World Congresses held, respectively, in South America, West Europe, North America, and Australia.

In 1977, Victor was invited to join the executive board of LWYA, which was then Toronto-based. It was there that he met his future wife, Kristina Parėštis, who was also a board member. Under the auspices of LWYA, Victor established a Detroit-based committee to organize a Baltic human rights rally in Washington, DC. The rally in September 1977 at the Lincoln Memorial attracted 4 - 5 thousand participants. For his role in helping to organize the rally, Victor became the first recipient of the Eugenijus Kriaučeliūnas Award, presented annually to an "outstanding" young man or woman of Lithuanian descent.

In the fall of 1977 Victor moved to the Washington, DC, area, where he continues to reside. He enrolled at George Washington University, receiving a master's degree in Russian history.

Upon graduation, Victor worked as a professional writer and editor. For several years he wrote and edited news dealing with Mideast politics and economics. Later he was employed by a large computer services corporation as a proposal editor and manager.

In March 1987, he began working for the Brooklyn-based Lithuanian Catholic Religious Aid, Inc. (LCRA), the only Western relief

TURINYS/CONTENTS LIETUVIŠKOJI DALIS

A. Ringis	
Bažnyčios problemos okupuotoje Lietuvoje.....	4
Viktoro Nako pokalbis su "Lietuvių Dienom".....	5
Vyskupas P. Baltakis, O.F.M.	
Lietuvių Katalikų Religinė Šalpa....	8
Juozas Lingis	
Ignas Šeinius gyvenime ir kūryboje...	8
Ignas Šeinius	
Brolėnai.....	10
Teofilija Žemaitytė	
Kartais reikia žodžio (poezija).....	12
Dr. Jonas Balys	
Liaudies epo klausimas (pabaiga).....	13
Vilniaus studentų pareiškimas dėl Lietuvos laisvės.....	15

ENGLISH SECTION

Sister Virginia M. Vytell, CJC	
Dr. Jonas Šliūpas, (the end).....	16
Sister Virginia M. Vytell	
The Odyssey of a Lithuanian	
Displaced Person.....	20
Army Newspaper Publishes Hoax on Lithuanian "Intolerance".....	21

BACK COVER

Participants at the Lithuanian Catholic Youth Association "Ateitis" seminar at Camp Dainava in Manchester, Michigan over Labor Day weekend 1987, sent a letter of thanks to Sen. Donald Riegle (D-MI) for releasing a letter signed by 20 U.S. Senators urging General Secretary Mikhail Gorbachev not to interfere in the August 23 demonstrations in the Baltic States. The "Ateitis" acknowledgment was presented by Ginta Palubinskas of the Joint Baltic American National Committee and Victor Nakas, Washington branch manager of Lithuanian Information Center.

agency providing full-time assistance to Roman Catholics in Lithuania. Victor was hired by LCRA Executive Director Rev. Casimir Pugevičius to set up a Washington branch office of LCRA's news arm, Lithuanian Information Center. The Information Center is a bilingual (English and Lithuanian) news service which reports on current events in Lithuania to the Western journalist community, the Lithuanian diaspora, and other interested individuals or institutions. The Washington office of Lithuanian Information Center maintains ties with the Washington media, Congress, the State Department, the United States Catholic Conference, Baltic and Ukrainian organizations, think tanks and advocacy groups.

Victor has written and lectured extensively on Lithuanian issues, both within the Lithuanian Community and to non-Lithuanian audiences. Currently, he and his wife Kristina are both "professional Lithuanians" — he works for LCRA-LIC, she is a Lithuanian language broadcaster at the Voice of America.

Kovoti — tai nereiskia kardu priešą, ar iš lėktuvo mėtyti bombas... Kovoti galima ir amunicinio karo priemonėmis ir dvasiniais ginklais — raštu, žodžiu, politine veikla.

Ir karo laukas — nebūtinai laukas, iš kurio reikia priešą išvyti, o sugriovus tiltus nebegalinti pabėgti, priešą šiapus upės sunaikinti!

Kovoti spaudoje, išmoniškesniam gyvenime, susirinkimuose ir debatuose, senate ir konferencijose, mitinguose ir minėjimuose gal nė kiek nereikšmingiau negu militariniam karo lauke, kuris mums, išeivijai, neprieinamas, o gal net ir nereikalingas.

Išeivija, ir anksčiau užsienyje gyvenusi ir II-jo karo metu pasitraukusi iš tėvynės, kai Lietuvą užėmė komunistinė Sovietų Sąjunga, paskelbė okupantui kovą ir iš kovos lauko nesitraukė keturiasdešimt metų.

Organizacijos — Altas ir Vlikas, (o vėliau ir Lietuvių Bendruomenė), pirmoje savo tikslų vietoje statė Lietuvos vadavimo "kovą". Ne vienas toje kovoje pavargo, ne vienas "pavargo" bestebėdami iš šalies ir nematydami teigiamų kovos rezultatų. Ne vienas, gal iš pavydo, o gal ir neperdaug tesirūpinęs Lietuvos laisve, iš tos kovos ėmė šaipytis, pritardami tai nedidelei ir nereikšmingai Amerikos senųjų išeivių daliai, kuri iš naivumo ar iš desinformacijos rėmė okupantą. Dabar, kai visos Sovietų sąjungos persitvarkyme įsijungė į laisvės sąjūdį ir Pabaltijo tautos, šie "sovietinės taikos" dalininkai akiplėšiškiau stojo "vaduotojų" opozicijon: padėt savo bevečius ginklus, Lietuvos lietuviai išsivaduos patys, kaip jie dabar padarė, be jūsų pagalbos pasiekę eilę laimėjimų (himną, vėliavą, Vasario 16-tą. lietuvių kalbą, paskelbtą valstybine kalba ir kt.).

Ar iš tikrųjų taip? Ar mūsų "vadavimo" organizacijos jau turi padėti "ginklus", uždaryti savo istaigas ir sudėję rankas laukti Lietuvos autonomijos, kokia ji bebūtų ar nepriklausomybės?

Jeigu tikrosios kovos frontas yra Lietuvoje (ko ir vadinami "vaduotojai" neneigė), ar nebereikalinga užfrontės pagalba, laisvajame pasaulyje remianti tą kovą, palaikanti viešąją opinią?

"Nusiplauti rankas" labai lengva visiems ir tiems, kurie norėtų ramiai "už užstalo" sėdėti, ir tiems politikams bei valstybių vadovams, kurie tik tais kraštais rūpinasi, iš kurių tikisi naudos, kur juos vilioja žibalas, naugės ir kiti žemės kilnių turtai. Jie jau ne vieną kartą išdavė Pabaltijo kraštus po II-jo pasaulinio karo, su Stalinu taikos pasibūčiavimu Jaltaje,

Namai Vilniuje, Pilies gatvėje. Čia buvo pasirašytas Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aktas, 1918 m. vasario 16-tą dieną.

The house in Vilnius where Lithuania's Declaration of Independence was signed on February 16th, 1918.

“Reikia džiaugtis, tik čia nesustoti”

Teherane, o tą išdavimą patvirtinę Helsinky.

Mūsų, išeivijos pareiga rūpintis, kad tokių išdavysčių daugiau nebebūtų! Pabaltijys (ir Lietuva) — ne Kazachstanas, ne Nikaragua ir ne Granada — čia nesiųs nei sukilėliams pagalbos ginklais (to nė nereikia), nei sava kariuomenė padės, kaip padėjo Stalinui sutriuškinti Hitlerio galybę. Sovietų Sąjunga pati griūva iš vidaus. Tik jos nereikia remti, kad ji vėl ekonomiškai atsistotų "ant kojų". Tik reikia, kad nebūtų manipuliuojama žodžiais, kurie skiriasi nuo darbų, kad būtų remiama tautų (taigi, ir Lietuvos) išsivadavimo ir nepriklausomybės ne tik idėja, bet ir jos realizacija.

O išeivijai darbo ir kovos dar nesuskaitoma daugybė, ir įvairiose srityse. Pagalbos laukia

ir prašo visa Lietuva: politinės, moralinės ir ekonominės. Štai kardinolo Sladkevičiaus žodžiai — tuo, kas laimėta, "reikia tai vertinti ir tuo džiaugtis, **tik čia nesustoti**. Reikia ir daugiau reikalauti". Religijos srityje — dar daug bažnyčių uždaryta. Mokyklų ir mokslo srityje — kviečiami užsienio profesoriai į konferenciją, kurioje bus aptariami humanitariniai, teisės, ekonomikos, tikslųjų mokslų, meno sričių reikalai. Norima užsienio patyrimais praturtinti pajėgas tėvynėje ir suartėti su Vakarų mokslo ir kultūros laimėjimais. Mokslo ir kito turinio knygos, popierius Lietuvos istorijai, medikamentai, kompiuteriai ir kitos priemonės jau plaukia, o dalis ir pasiekė Lietuvą, — tuo reikia džiaugtis, tik čia nesustoti... ”

Bažnyčios problemos okupuotoje Lietuvoje

Po dešimtmečiais trukusio Lietuvos dvasinio alinimo tauta, kaip ir prieš 70 metų, vėl pradeda atsigausti ir bunda naujam gyvenimui. Pakitimai jaučiasi visose gyvenimo srityse — politinėje, ekonominėje, kultūrinėje. Šis procesas neaplenkia nei Bažnyčios veiklos. Prievartinė ateizacija, tikinčiųjų ir dvasiškijos diskriminacija jai padarė daug žalos, tačiau nepajėgė sunaikinti tikėjimo ir meilės Dievui.

Šiandien, vykstant visuomenės demokratizavimo procesui, Bažnyčios padėtis ok. Lietuvoje po truputį keičiasi. Didelis jos autoritetas ir įtaka liaudyje privertė respublikos administraciją keisti savo santykius su Bažnyčia. Po gausių protestų bei reikalavimų, tikintiesiems buvo gražintos kelios žymios Lietuvos bažnyčios — Vilniaus arkikatedra, Šv. Kazimiero ir Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčios; iškovoti leidimai statyti dvi naujas bažnyčias Vilniaus ir Kauno mikrorajonuose, bei teisė leisti katalikišką žurnalą "Katalikų pasaulis". Vyskupai dabar gali laisviau spręsti opias savo diecezijų problemas, o kunigai — vesti pastoracinį darbą. Tai gražūs laimėjimai, tačiau jie nereiškia, kad Bažnyčia jau gali normaliai veikti. Per pastaruosius 40 metų ji buvo persekiojama kaip niekad anksčiau ir per trumpą laiką išsigydyti padarytas žaizdas neįmanoma. Taip pat nereikia užmiršti, kad kol kas dar galioja Religinų kultų įstatymai, apribojantys religinį darbą iki minimumo. Pavyzdžiui, jie draudžia jaunimo grupių religinį švietimą; kunigo veiklą apriboja tik bažnyčios sienomis ir parapijos ribomis.

Šiandien valdžia vengia taikyti įstatymo (Rel. kulto) numatytas bausmes už jo nevykdymą, o atskirais atvejais net suteikia jiems priešingus leidimus — pvz., jau leidžia kunigams kalbėti, katekizuoti vaikus. Tačiau įstatymas kol kas galioja ir bet kada gali būti pritaikytas visu griežtumu.

Bažnyčia, kiek galėdama stengiasi pasinaudoti jai daromomis nuolaidomis. Iš prigimtųjų būdama žmogaus dvasingumo puoselėtoja, ji žadina Lietuvą iš dvasinio miego. Kai kurie kunigai pradėjo aktyvų parapijiečių lankymą, organizuoja sekmadienines tikėjimo mokyklas, platina religinę literatūrą ir t.t. Šios pastangos, nors ir labai kuklios, duoda savo vaisių. Susidomėjimas tikėjimu didėja, žmonės aktyviau vaduojasi iš baimės varžtų ir daug atšalusius religinėse praktikose ar net visai nepraktikuojančius grįžta prie Dievo.

Tačiau šalia gražių pasiekimų prieš akis atsiveria vis daugiau problemų. Ypatingai aktualus religinio švietimo klausimas. Savyje jis talpina suaugusiųjų ir jaunuomenės katekizaciją bei katalikišką spaudą.

SIUNTA SU JAV LIETUVIŲ DOVANOMIS

Vis daugiau iš Lietuvos kilusių mokslininkų, menininkų, verslininkų prisimena gimtinę, stengiasi realiai padėti Respublikai.

Dar praėjusiais metais Niujorke dirbantis Brukdeilo medicinos centro mokslinių tyrimų direktorius Jonas Gintautas perdavė mūsų širdies chirurgams didelę medikamentų siuntą. Rudenį niujorkietis gydytojas po ilgų metų vėl apsilankė Lietuvoje, domėjosi Vilniaus universiteto medicinos fakulteto mokslininkų pasiekimais, svečiavosi įvairių miestų klinikose. Po šių susitikimų kilo mintis Lietuvos gydytojams pasiųsti medicininę aparatūrą. Šiomis dienomis Vilniaus universitetą pasiekė nauja profesoriaus J. Gintauto dovana — encifalografai smegenų veiklai tirti ir 700 kilogramų specialaus, moksliniais tyrinėjimams skirto popieriaus.

Atskyrusi mokyklą nuo Bažnyčios, valdžia atskyrė nuo jos jaunimą. Ne tik kunigas negalėjo susisiekti su didesnę jaunuomenę grupę, bet — įvairiais būdais buvo trukdoma jaunimui bendrauti su kunigu. To pasėkoje, per eilę metų, didelė jaunosios kartos dalis išaugo be Dievo bei tvirtos moralės principų. Sąlygoms keičiantis, vis daugiau vaikinių ir merginų pradeda domėtis savo dvasiniu gyvenimu, ieškoti kelio į Dievą. Todėl Bažnyčia dabar privalo atgaivinti senas ir kurti naujas jaunimo katekizacijos formas. Tai padaryti ne taip paprasta, kadangi, dešimtmečiais stumta iš visuomeninio gyvenimo ir juodinama, dvasiškija prarado šio darbo igūdžius, taip pat paseno fiziškai.

Kita bėda — religinės literatūros stoka. Iki šių metų vasario 5 d., kuomet išėjo pirmas "Katalikų pasaulio" numeris, Bažnyčia negalėjo išleisti nei vieno plačiajam skaitytojui skirto leidinio, kai tuo tarpu ateistinė literatūra buvo leidžiama milijoniniais tiražais. Religines knygas dvasiškija ir uolesni tikintieji spausdindavo pogrindiniu būdu — rašymo mašinėlėmis arba šviesdavo kseroksaus. Tai buvo sunkus, ilgai trunkantis ir pavojingas darbas. Tokiu būdu leistų knygų buvo mažai ir visi norintieji negalėdavo jų gauti. Įvykiams kryptant į gerąją pusę tikimasi, kad ateityje, remiantis "Katalikų pasaulio" redakcija, bus galima įsteigti savą katalikišką spaustuovę. Kol kas žurnalo redakcija neturi net savo patalpų ir glaudžiasi Vilniaus arkivyskupijos kurijoje. Taip pat neturi būtiniausios leidybinės technikos.

Nuo to kiek sėkmingai Bažnyčia išspręs šias problemas, priklausys koks bus jos, o kartu ir visos tautos, dvasinis veidas. Prie šio darbo gali prisidėti ir išeivija pagelbėdama Bažnyčiai įsigyti būtiną leidybinę techniką, atsiųsdama literatūros, kilniomis aukomis paremdama naujų bažnyčių statybą.

A. Ringis

Dovanos vertė — dešimtys tūkstančių dolerių.

Kartu šiuo konteineriu, atsiųstu oro keliu, atkeliavo žinomo išeivijoje poeto, kultūrininko, meno mecenato Leonardo Andriekaus dovana. Tai 83 tomų Pasaulinės meno enciklopedijos, dailės albumų. Visa tai papildys mūsų seniausios Universiteto bibliotekos fondus.

L. Andriekus šiemet daugiau kaip po pusės amžiaus tikis vėl pabuvoti gimtuosiuose Barstyčiuose. Tačiau prieš tai Bruklino pranciškonų vienuolyno viršininkas, išeivijoje plačiai žinomas A. Galdiko galerijos įkūrėjas, į Tėvynę grįžo ne tik dovanomis, bet ir kūryba — dar prieš kelerius metus "Poezijos pavasaryje" pasirodė jo eilės.

Atkeliavo ir nauja dailininko Vytauto Kazio Jonyno darbų siunta. Joje — 46 paveiksai, reprezentuojantys įvairius Lietuvoje, Vokietijoje ir Amerikoje kūrusio dailininko laikotarpius.

Pastarosios dovanų siuntos atgabenimu rūpinosi Lietuvos TSR užsienio reikalų ministerija, Vašingtone ir Niujorke dirbantys mūsų Respublikos atstovai. Kultūrinių vertybių gražinimo (*gražinimo? Red.*) programą remia vyriausybė, apmokėjusi pervežimo išlaidas.

Vakar Vilniaus universitete draugai A. Brazauskas, V. Astrauskas, V. Sakalauskas, LTSR užsienio reikalų ministras V. Mikučiauskas apžiūrėjo iš užjūrio gautas dovanas. Vilniaus universiteto rektorius J. Kubilius, Lietuvos TSR dailės muziejaus direktorius R. Budrys papasakojo apie patriotinę išeivių paramą Lietuvos mokslui ir kultūrai.

Kaip tik šiomis dienomis gauta žinia, jog į Klaipėdos uostą atkeliavo Lietuvos kultūros fondui adresuotas konteineris iš Niujorko. Jame — 52 dėžės su išeivių dailininkų darbais, archyvais.

Vilius Kavaliauskas
"G. K." 1989.II.1, nr. 27

PAVERGTOS LIETUVOS VEIKĖJŲ IGALIOJIMAS VLIKUI

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas pakartotinai gavo Helsinkio Grupės, Lietuvos Laisvės Lygos, Demokratinio Sąjūdžio, Krikščionių Demokratų grupės ir kitų politinių vienetų igaliojimus atstovauti juos ginant Lietuvos reikalus tarptautinėse konferencijose ir kalbėti jų vardu.

(ELTA)

NELAIMĖ JONAVOJE

Jonavos fabrike sprogus dideliu amonijos tankui, buvo užmušti 4 žmonės, sužeistų virš 50. Evakuota 30,000 gyventojų (visas miestelis).

Jonavos gyventojai seniai skundėsi valdžiai, kuri tik nelaimei ištikus atkreipė dėmesį, kad šis fabrikas yra pavojingas.

(L.A. Times, kovo 22, 1989)

VIKTORO NAKO POKALBIS

SU "LIETUVIŲ DIENOM"

Jūs dar studentu būdamas gyvai reiškėtės lietuviškoje veikloje ir už tai buvote pagerbtas Kriaučeliūno premija. Kas paskatino jus jungtis į lietuvišką darbą?

Tai yra klausimas, kuriam nerandu gero atsakymo, nors kartą nuo karto tenka sau jį kelti. Be abejo buvau labai paveiktas Romo Kalantos susideginimo. tuomet pats teturėjau 18-ka metų amžiaus, su tam tikru romantišku idealizmu žiūrėjau į pasaulį. Prieš Kalantos susideginimą ir pagrindžio spaudos pasirodymą tauta Lietuvoje man atrodė lyg ir mirusi — pralaimėjusi partizaninį karą ir paskendus sovietizacijos bei rusifikacijos jūroje. Užtai, kai 71-ais, 72-ais metais pradėjo plaukti į Vakarus pagrindžio spauda ir jaunimas išėjo į gatves po Kalantos susideginimo, man pasirodė, kad tauta kaip feniksas keliai. Dabar mėgstama sakyti, kad Lietuva pergyvena atgimimą. Man Lietuva atgimė prieš 17 metų. Tą įsitikinimą patvirtino vienintelė mano kelionė į Lietuvą 1972 m. vasarą.

Prie mano sprendimo įsijungti į lietuvišką darbą prisidėjo ir tėvų auklėjimas, jų pastangos perduoti lietuvių kultūros vertybes. Kas svarbiausia, jie manęs nestūmė į vieną ar kitą profesiją, o tik norėjo, kad laisvai pasirinkęs profesinį kelią, pasistengčiau pilnai realizuoti savo potencialą. Kadangi domėjausi istorija, politika bei žurnalistika, o tie visi dalykai lengvai pritaikomi prie lietuvių visuomeninės veiklos, nesistebiu, kad tapau "profesionaliu" lietuviu.

Dabar jūs esate išitraukęs į informacijos darbą. Kokį pasirengimą turėjote šiam darbui?

Tam tikrą naudingų žinių bagažą susikroviau universitete. Turiu bakaluro laipsnį iš politinių mokslų ir istorijos. Magistro laipsnį išgijau rusų istorijoje. Visa tai man davė tvirtą pagrindą šiuolaikiniam darbui, būtent, skleisti informaciją apie Lietuvą.

Kai baigiau mokslus dirbau kaip rašytojas ir redaktorius. Trejus su viršum metų vienai privačiai žinių bendrovei rašiau bei redagavau politines bei ekonomines žinias apie Artimuosius Rytus. Po to, dvejus metus dirbau kaip redaktorius bei administratorius didelės kompiuterių aptarnavimo bendrovės pasiūlymų rašymo skyriuje. Taigi, į Lietuvių Katalikų Religinę Šalpa — Lietuvių Informacijos Centra 1987 m. atėjau su tam tikru profesiniu pasiruošimu informacijos skleidimo darbui. Mane ta organizacija labai viliojo iš dalies dėl to, kad ji buvo unikali — vienintelis išeivijos

1988 m. balandžio mėn. Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos reikalų vedėjas kun. Kazimieras Pugevičius ir reikalų vedėjo pavaduotoja Marijona Skabeikienė Washingtono lietuviams aiškina Šalpos darbus. Iš k.: kun. Pugevičius, M. Skabeikienė, V. Nakas ir Audronė Pakštienė, Washingtono LKR Šalpos rėmėjų grupės pirm.

Lithuanian Catholic Religious Aid executive director Rev. Casimir Pugevicius and associate director Marian Skabeikis meet with Washington area Lithuanians on April 1988, to explain the work of Religious Aid. From l.: Rev. C. Pugevicius; M. Skabeikis; V. Nakas and Audrone Pakstys, president of Religious Aid's Washington support group, April 27, 1988.

veiksny, kuris įstengė laikytis aukščiausių profesionalumo normų ir kartu Lietuvai duoti konkrečios naudos. Tačiau, tiksliai atėjęs ten dirbti pradėjau pilnai apčiuopti, kiek jinau daug yra pasiekus šelpdama Lietuvą ir skleisdama informaciją apie ją. Jos nuopelnai kai kuriems išeiviams tebėra paslaptis, turbūt dėl to, kad kun. Kazimieras Pugevičius, Marijona Skabeikienė ir Gintė Damušytė tyliai, kukliai dirbo, neieškodami sau garbės.

Koks iš tikro yra jūsų darbas kaip Lietuvių Informacijos Centro skyriaus Washingtono vedėjo? Kaip apskritai LIC veikia?

Mano veiklos kryptis nustatoma New Yorke, pirmoj vietoj Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos reikalų vedėjo kun. Kazimiero Pugevičiaus, taipogi ir Lietuvių Informacijos Centro atsakingosios redaktorės Gintės Damušytės.

Dalis mano veiklos nedaug kuo skiriasi nuo New Yorko centro informacinio darbo. Tiek man tiek ir kitiems LIC darbuotojams tenka

skambinti į Lietuvą. Skambinama tai į Persitvarkymo Sąjūdžio būstinę, tai Katalikų Bažnyčios atstovams, tai Lietuvos Laisvės Lygos ar Lietuvos Helsinkio grupės vadams surinkti duomenis apie vėliausius įvykius Lietuvoje. Iš sukauptos medžiagos paruošiam žinias lietuvių bei anglų kalbomis. Tas žinias siunčiam Amerikos Balso, Laisvosios Europos bei Vatikano radijo lietuvių skyriams. Taipogi Vakarų spaudos atstovams Maskvoje, Vakarų Europoje, JAV-ėse, Kanadoje ir kitur, jų tarpe ir išeivijos spaudai; įskaitant tokias žinių agentūras ir laikraščius kaip Associated Press, Reuters, United Press International, Agence France Presse, New York Times, Washington Post, Globe and Mail, London Times, Chicago Tribune, Christian Science Monitor, Newsweek ir kt.

Kuo skiriasi LIC Washingtono skyriaus veikla nuo centro New Yorke?

New Yorke vyksta pagrindinis šalpos

Lietuvos Bažnyčiai darbas. Be to, į jį ir iš jo plaukia didžiausias informacijos srautas. Washingtono skyriaus darbą iš dalies apsprendžia aplinka. Washingtone yra JAV kongresas, Baltieji rūmai, Valstybės departamentas, daug spaudos agentūrų, Amerikos Katalikų episkopatas, įvairios pabaltiečių bei ukrainiečių įstaigos. Mano uždavinys yra su visais palaikyti ryšį.

svečių iš Lietuvos čionai atvykstant, galimybės šitokiam tiesioginiam darbui su žurnalistais vis plečiasi. Pavyzdžiui, vienam svečiui iš Lietuvos teko suruošti penkis atskirus pasimatymus su 12 žurnalistų.

Tokius pasimatymus ruošiant, netenka apsiriboti žurnalistais. Pagal reikalą suvedu svečius iš Lietuvos ir su Kongreso bei Valstybės departamento atstovais arba su

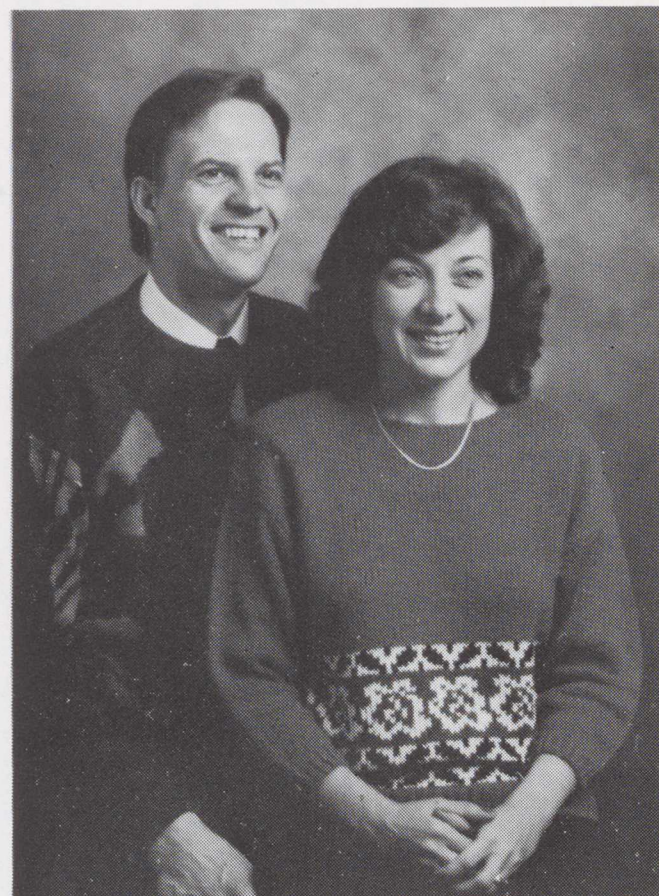

V. Nakas aiškina Lietuvos Krikščionybės jubiliejaus medalį kongr. John Miller. Vyskupas Paulius Baltakis kalbasi su kongr. Edward Feighan. Miller ir Feighan vadovauja Atstovų Rūmų Lietuvos Katalikų Religinės Laisvės grupei.

V. Nakas shows Rep. John Miller a Lithuanian Christianity Jubilee medal as Bishop Paulius Baltakis chats with Rep. Edward Feighan. Miller and Feighan co-chair the Lithuanian Catholic Religious Liberty Group in the House of Representatives.

Kai pradėjau dirbti Lietuvių Katalikų Religinei Šalpai 1987 metais daug dėmesio teko skirti Kongresui, nes tenai buvo steigiamos grupės, po vieną Senate ir Atstovų rūmuose, Lietuvos katalikų religinėms teisėms remti. Tos grupės rašydavo laiškus sovietų pareigūnams, užstodamos politinius kalinius kaip vysk. Julioną Steponavičių, kun. Alfonsą Svarinską, kun. Sigitą Tamkevičių bei reikšdamos susirūpinimą, kad sovietų režimas diskriminuoja tikinčiuosius. Dabar kai daugumas politinių kalinių paleisti ir režimas po tiek metų pagaliau pradeda pamažu žengti žmogiškumo kryptimi santykiuose su tikinčiais, tenka Washingtono LIC skyriaus veiklos fokusą nukreipti kitur, būtent, į sostinės spaudą.

Skyriaus steigimo pagrindinis tikslas kaip tik buvo plėsti informacijos tinklą. Tą darau įvairiais būdais: suruošiu iš Lietuvos besilankantiems tautinio judėjimo vadams pasimatymus su žurnalistais; padedu amerikiečių žurnalistams, besiruošiantiems kelionei į Lietuvą, juos aprūpindamas ne tik vėliausiomis žiniomis bet adresais bei telefono numeriais; diskutuoju įvykius Lietuvoje su laikraščių vedamųjų rašytojais. Vakarų kraštų susidomėjimui Lietuva vis augant ir vis daugiau

Viktoras ir Kristina Nakai

Victor and Kristina Nakas, 1988

mokslininkais. Jeigu iš Lietuvos atvyktų dvasiškių, juos norėčiau suvesti su Katalikų episkopato vadais.

Kaip minėjote, jūs palaikote kontaktus su Kongresu ir Valstybės departamentu. Su kokio lygio pareigūnais jums dažniausiai tenka susitikti, koks jų nusiteikimas Lietuvos atžvilgiu?

Dažniausia tenka susitikti su žemesnio rango pareigūnais. Tam yra dvi priežastys. Pirma, lietuviai apskritai nėra pakankamai įtakingi, kad

1988 m. vasarą Lietuvių Katalikų Kunigų Vienybės delegacija aplanko Lietuvos Katalikų Religinės Laisvės grupių vadus Atstovų Rūmuose bei senate. Iš k.: kongr. John Miller, kun. Albertas Kontautas (Contons), vysk. Paulius Baltakis, V. Nakas, prel. Vytautas Balčiūnas.

In the summer of 1988 V. Nakas accompanies a delegation of Lithuanian Catholic priests to meet with Congressional leaders working on behalf of religious rights for Catholics in Lithuania. From l.: Rep. John Miller; Fr. Albert Contons; Bishop Paulius Baltakis; V. Nakas, Msgr. Vytautas Balciunas.

jie galėtų kada tik nori susitikti su senatoriais ar Valstybės departamento sekretorium. Esame permažai įtakingi ne dėl to, kad mūsų visuomenė trūksta gabumo ar potencialo, o tik ryžto. Nors išeivijoje esame linę vienas kitą įtikinėti, kad lietuviai tiksliai ir energingai pristatom Lietuvos reikalus Amerikos politikams, faktai rodo, kad gyvenamojo krašto politinėje veikloje mūsų visuomenė yra aptingusi ir užtat atsilikusi. Didelė dauguma neskambina savo kongresmeniui, neįstengia palaikyti net ir raštišką ryšį su savo senatorium. Tasai pasyvumas apriboja lietuvių dirbančių Washingtone įtaką, nes daugelis Kongreso narių su pagrindu nusprendžia, kad jiems su lietuviais nereikia skaitytis.

Prileiskime, kad lietuviai realizuotų savo politinį potencialą. Net ir tokiu atveju, neapsimokėtų perdažnai tartis su aukščiausio rango atstovais. Politinė-visuomeninė veikla Washingtone yra tapusi daugiašakė, labai specializuota. Aukščiausio rango pareigūnai yra tiek perkrauti visokiais reikalais, kad jie gali išsigilinti tik į pačius svarbiausius. O Amerikai Pabaltijo klausimas vargu ar bet kada taps vienas iš svarbiausių. Tačiau, yra žemesnio rango pareigūnų, tiek Valstybės departamente tiek Kongrese, kurie specializuojasi Pabaltijo klausimu ir kurie turi daug įtakos nustatant Amerikos valdžios politiką. Kaip tik su tokiais

Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos reikalų vedėjas kun. Kazimieras Pugevičius pasirašo sutartį su rangovais praplėsti Religinės Šalpos būstinę, Brooklyn, N.Y. Naujas sparnas bus pavadintas Palaimintojo Jurgio Matulaičio vardu. Iš k.: T. Leonardas Andriekus, O.F.M., Gintė Damušytė, Marijona Skabeikienė, vysk. Paulius Baltakis, architektas V. Vytuvis. Šalia kun. Pugevičiaus sėdi rangovas LoSardo.

Lithuanian Catholic Religious Aid administrator Fr. Casimir Pugevicius signing construction contract for expanding LCRA headquarters in Brooklyn, N.Y. The new wing will be named for Blessed Jurgis Matulaitis. From l.: Fr. Leonardas Andriekus, O.F.M.; Gintė Damusis; Marijona Skabeikis; Bishop Paul Baltakis; Architect V. Vytuvis. Next to Fr. Pugevicius is contractor LoSardo.

Photo by— L. Tamosaitis

Gintė Damušytė, Lietuvių Informacijos Centro atsakingoji redaktorė ir Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos reikalų vedėjo pavaduotoja ir kun. Kazimieras Pugevičius, Religinės Šalpos reikalų vedėjas, Lietuvių Informacijos Centro bibliotekoje, kur sutelkta žmogaus teisių tematika daug medžiagos.

Gintė Damusis, managing editor of the Lithuanian Information Center (LIC) and administrative assistant for Lithuania's Catholic Religious Aid (LCRA), with Fr. Casimir Pugevicius, administrator of LCRA, in the LIC library, which has a large collection of material on human affairs.

tenka palaikyti gan glaudų ryšį. Žinau, kad jie įvertina mūsų darbą. Pavyzdžiui, vienas Valstybės departamento atstovas neseniai man aiškino, kad jis gavęs mūsų žinias jas padaugina ir skleidžia savo bendradarbiams, kuriems, jo manymu, tos žinios yra naudingos.

Jūs taip pat sakėte, kad palaikote ryšius su įvairiais žurnalistais Washingtone. Kaip sekasi su jais bendradarbiauti bei kokios paramos iš jų susilaukiate Lietuvos reikalams?

Kaip minėjau, permainos Lietuvoje pagerino bendradarbiavimo su žurnalistais sąlygas. Negaliu sutikti su klausimo prielaida, kad mes turėtume laukti kokios nors "paramos" iš tų žurnalistų. Spaudos žmonės save skaito objektyviais įvykių stebėtojais ir daugiau ar mažiau bando tam principui likti ištikimi. Mes jiems esame naudingi tik tiek, kiek sugebame pristatyti faktus ir tiems faktams suteikti objektyvų kontekstą. Mano nuomone, kai kurie lietuviai bei kitos išeivių grupės praeityje informuodami žurnalistus padarydavo fatališką klaidą, bandydami juos ne tiek informuoti, kiek verkšlenti apie Rytų Europos padėtį ir pamokslauti apie komunizmo blogybes. Didelė žurnalistų dauguma kratosi tokios medžiagos, ja visiškai nepasitiki. Informacijos Centras skrupulingai bando perduoti sausus faktus, įterpdamas tik tiek analizės, kad žurnalistams

(nukelta į 15 psl.)

LIETUVIŲ KATALIKŲ RELIGINĖ ŠALPA

Mieli tautiečiai!

Dėkodami Dievui už Marijos metuose Lietuvai suteiktas gausias malones, vis dėl to žinome, kad kova dar toli gražu nelaimėta. Anaipol, durims truputį prasivėrus, Lietuvos Katalikų Religinė Šalpa susilaukia daugiau prašymų negu anksčiau. Pavyzdžiui, valdžia leidžia Lietuvos episkopatui leisti žurnalą, "Katalikų pasaulis". Tačiau tam tikrą dalį spausdinimo technologijos ir popieriaus teks parūpinti iš čia. Trūksta gydymo priemonių, vaistų. Lietuva ištroškusi spaudos, religinės ir kitos literatūros.

Tais ir panašiais reikalais jau 28-eri metai rūpinasi Lietuvos Katalikų Religinė Šalpa. Šiuo metu Romoje sutdijuoja trys lietuviai klierikai iš Suvalkų Trikampio, kurių išlaikymas metams kainuoja 25,000 dol. Religinės Šalpos ilgametė subsidija Vatikano lietuviškom radijo programom pernai kainavo daugiau kaip 10,000 dol. Nelaukdama persitvarkymo, Religinė Šalpa jau eilę metų Lietuvai kasmet suteikia vidutiniškai 100,000 dol. (šimtą tūkstančių dolerių) konkrečios paramos. Ateinančiais metais ta suma turės būti dviguba.

Apie vėliausius įvykius Lietuvoje efektingai informuoja ne vien lietuvišką bet ir kitą spaudą, radiją Lietuvos Informacijos centras. Ta svarbi pagalba Lietuvai šimet kainavo 400,000 dol. Visi tie darbai pernai privertė Religinę Šalpą praplėsti senas, ankštas, patalpas New Yorke, kas kainavo 175,000 dolerių.

Visa tai sudarė Religinei Šalpai nepaprastai didelį deficitą. **Religinei Šalpai** bei jos **Lietuvių Informacijos Centrai** skubiai reikia stiprios paramos. Nors Religinė Šalpa sugeba sutelkti lėšų iš kitų šaltinių (pernai pravedė apie 75 rinkliavas kitataučių parapijose ir šimet iš vieno amerikiečių fondo pažadėta 25,000 dol.) tačiau LKR Šalpos užnugariu lieka susipratęs lietuvis. Todėl labiau negu bet kada, Religinė Šalpa prašo kiekvieno dirbančio asmens bent 100 dol. aukos, galimai per parapijos rinkliavą Religinei Šalpai, o kur tokios nėra, siųsti tiesiog paštu Religinei Šalpai. Aukos atskaitomos nuo federalinių mokesčių.

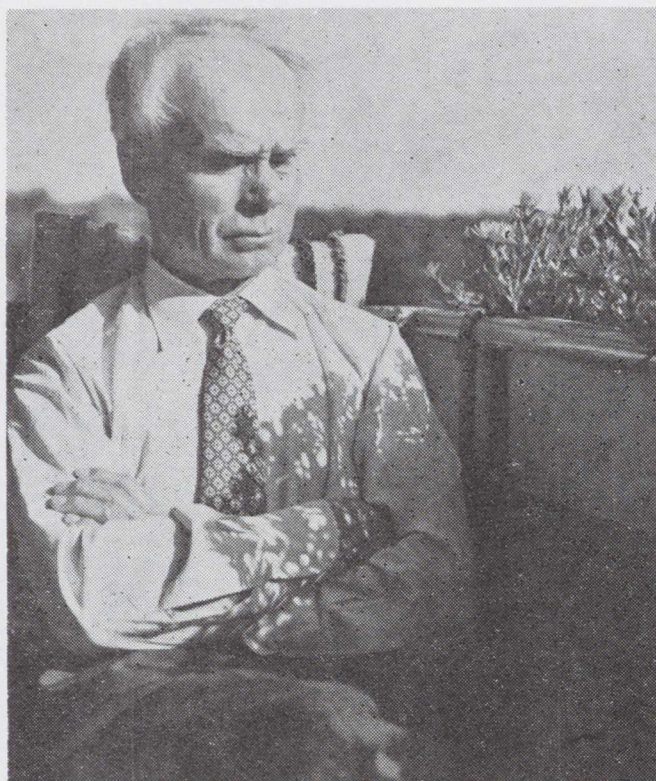
Visiems už bent kokią auką dėkoja atgimstanti Lietuva. Už geradarius kasdieną aukojamos šv. Mišios.

Telaimina Jus Dievas!

Vyskupas Paulius Baltakis, O.F.M.
L.K.R. Šalpos pirmininkas

Lithuanian Catholic Religious Aid
351 Highland Blvd.,
Brooklyn, N.Y. 11207-1922

IGNAS ŠEINIUS GYVENIME IR KŪRYBOJE

Ignas Šeinius paskutiniais savo gyvenimo metais.

Author Ignas Šeinius in his last years.

Šiomet balandžio 3 d, sueina 100 metų nuo vieno žymiųjų mūsų beletristų — Igno Šeinius — gimimo. Šiais metais ir ta pačia proga galime prisiminti ir dar dvi sukaktis, būtent, sausio 14 d. suėjo 30 metų nuo rašytojo mirties, o tais pačiais metais išleistas paskutinis autoriaus parašytas beletristiko veikalas "Vyskupas ir velnias", kurį išleido "Lietuvių Dienų" leidykla.

Autorius mirė paskaitęs tik keliasdešimt puslapių korektūros. Knyga baigta susitarus su rašytojo našle Gertruda Švedijoje, kur I. Šeinius gyveno pabėgęs nuo bolševikų iš Lietuvos.

Ignas Šeinius be literatūros, žurnalistas ("Lietuvos Aido" red.) ir diplomatas (Skandinavų kraštuose) bei Raudonojo Kryžiaus atstovas Lietuvoje, i lietuvių literatūrą atėjęs prieš I-jį pasaulinį karą, keliais atvejais yra nuo kūrybos nutolęs ir vėl grįžęs. Su "Vyskupo ir velnio" knyga turėjo būti dar vienas grįžimas. Minėdami šį "grįžimą" ir spausdindami vieną jo novelę "Brolėnai", siūlome savo skaitytojams dar kartą prisiminti rašytojo vardą ir gyvenimą (spausdinama J. Lingio apybraiža) ir įsigyti jo veikalą "Vyskupą ir velnią", europinio lygio beletristikos veikalą. (Red.)

Veikla Skandinavuose

Anksti Jurkūnas-Šeinius įsijungia i lietuvių visuomeninių, politinių, literatūrinių darbą. 1915 m. jis studijuoja Stockholme, o 1916 Lietuvos Draugija Nukentėjusiems nuo Karo Šelpti Petrapilyje paskiria jį čia savo igaliotiniu. Jo uždavinys buvo iš neutralios Švedijos susisiekti su Vokietijoje buvusiais lietuvių karo belai-

sviais bei tremtiniais kilusiais iš vokiečių okupuotos Lietuvos. Bebūnant Stockholme, I. Šeiniui pavyko sudaryti čia Lietuvos Nepriklausomybės komitetą, kurio prieky atsistojo tuolaikinis Stockholmo burmistras Carl Lindhage ir publicistas dr. Verner Soderberg. 1917 Šeinius pradėjo leisti biuletinį jo vadovaujamo Litauiska Pressbyran (Lietuvių Spaudos Biuro) vardu. Tai buvo stambi priemonė Lietuvos nepriklausomybės idėjai propaguoti. Tais pačiais metais Šeinius išleido švediškai ir knygutę apie lietuvių kultūrą — Litauissk kultur, — kurioje jis trumpai apžvelgė Lietuvą ir meną: meną kasdieniniam lietuvių gyvenime, liaudies dainas, pasakas, rankdarbius, liaudies statybą bei drožybą, tapybą, literatūrą, muziką: paskutiniame skyrelyje nusakė ir lietuvių kūrybinį pajėgumą. Veikalėlis pradedamas žodžiais: "Daina, spalvų žaismas, ritmingas minties ieškojimas — štai lietuviškoji kultūra."

1918 išėjo antroji Šeinius knyga švediškai — Natt och sol (naktis ir saulė), grožinės prozos vaizdeliai.

Reikia pasakyti, kad Stockholmas tada buvo ne kiek nemenkesnis lietuviškos idėjos propagandos centras, kaip J. Gabrio 1911 Paryžiuje įsteigtas ir 1915 i Lozaną nusikėlęs biuras. Tokios pat paskirties buvo ir Šeinius 1919 Kopenhagoje įsteigta Litauisk Telegram Agentur (Lietuvių Telegramų Agentūra).

1921 Šeinius paskiriamas Lietuvos pasiuntiniu taip pat naujai atsikūrusios Suomijos sostinėje Helsinkyje. Neramiais pokariniais metais diplomatinė misija nebuvo jau taip lengva. Helsinkyje Šeinius artimai susidraugauja su suomių vadovaujančiais politikais ir šių pagalba jam pavyksta paveikti, kad peržiūrėtų 1922 pradžioje tarp Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lenkijos Varšuvoje pasirašytą Lietuvai labai nepalankų slaptą susitarimą.

1923-27 Šeinius atstovauja Lietuvą visose trijose Skandinavijos valstybėse. Tačiau Lietuvos vyriausybės priešaky atsisėdus Voldemarui, kažkodėl labai nemėgusiam Skandinavijos, 1926 m. pabaigoje panaikinamos visos pasiuntinybės Skandinavijoje. Šeinius, būdamas drąsus, tiesus ir dėl savo nusistatymų užsispyręs, smarkiai susikirto su Voldemaru ir pasiliko gyventi Skandinavuose. Nuo to laiko ir nutrūko jo santykiai su Užsienio Reikalų Ministerija.

Trumpai Lietuvoje

1933 Šeinius pakviečiamas "Lietuvos Aido" vyriausiuoju redaktorium. Redaktoriaus kėdėje jis išbuvo tik ligi 1935 — dėl nesutarimų su "Pažangos" bendrovės vadovybe turėjo iš pareigų pasitraukti. Po to Šeinius paskiriamas Klaipėdos krašto gubernatūros spaudos patarėju ir tose pareigose išbuvo ligi tol, kai nacių Vokietija Klaipėdos kraštą nuo Lietuvos atplėšė. 1939 ministerio titulu Šeinius Lietuvos Raudonojo Kryžiaus deleguojamas i Vilnių. Raudonajam siaubui pradėjus kelti koją i Lietuvą, Šeinius 1940 atbėgo i Švediją, kur jo šeima jau nuo anksčiau gyveno.

Plunksna stipriau kaip kardu...

Atvykęs į Švediją, jis vėl visu ryžtu ir energija įsijungia į lietuvišką veiklą ir į laisvinimo darbą čia. Dirba Lietuvių komitete, Balfo komitete, paskui įsijungia į lietuvių bendruomenės Švedijoje veiklą. Buvo vienas iš vadovaujančių Baltiska Komitten (Baltų komiteto) narių bei steigėjų. Išemigravus kitur buvusios Stockholme Lietuvos pasiuntinybei, Šeinius, kur buvo galima ir reikalinga, gynė Lietuvos ir lietuvių reikalus. Paskutiniu metu dirbo kaip švedų koperacinės sąjungos (Koperativa Forbundet) archyvo bei bibliotekos vedėjas.

Tačiau Šeiniaus veikla Švedijoje nesitenkino vien tik dalyvavimu minėtų organizacijų darbe — jo šmaikšti ir aštri plunksna ir tobulas švedų kalbos apvaldymas buvo Lietuvos ir Pabaltijo tautų šaukiančiojo balsas švedų kalboje. Čia pasirodė jo net keturios knygos švediškai, liečiančios Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių interesus, neskaitant ištisos eilės straipsnių švedų periodikoje.

Iš tų keturių knygų „Raudonasis tvanas kyla“ (Den roda floden stiger, 1940) turėjo nepaprastą pasisekimą; pamečiui — 1941 išėjo daniškai, o 1942 — suomiškai; jos lietuviškasis vertimas „Raudonasis tvanas“ išleistas tik 1953 JAV-se. Čia autorius vaizduoja 1940 metų rusų okupaciją tokia, kokią jam pačiam ji teko pergyventi. Tai lietuvių tautos ir valstybės naikimo pradžios pavaizdavimas bei sovietų pavergimo taktikos iškėlimas. Tai buvo pirmasis koncentruotas perteikimas raidos visų okupacijos įvykių, apie kuriuos užsienio spaudoje pasirodydavo vieni kitiems labai prieštaraują pranešimai. Parašyta vaizdžiai, gyvai, su literatūriniu talentu. Kai kur, ypač autoriaus bėgimas per sieną, intryguoja skaitytoją, kaip koks nuotykių romanas, tuo labiau, kai žinai, kad čia tikra teisybė, ir autoriaus kovojama su mirtimi, kuri turi rafinučiausius seklius pasaulyje.

Antroji knyga buvo — „Stebuklo belaukiant“ (I vantan pa undret, 1943); tais pat metais išėjo „Raudonoji kelionė“ (Den roda resan), kur autorius įdomiai ir sugestyviai aprašo kelionės po Sovietų Sąjungą išpūdžius.

1945 m. Šeinius paleido naują „jetą“ prieš komunistinę propagandą — „Raudonasis tvanas užplūsta“ (Den roda floden svammar over, 1945); tai dokumentų rinkinys (knyga skirta JAV prezidentui F. D. Rooseveltui), konkrečiai vaiduojąs faktinę įvykių raidą, paremtą tuolaikiniiais dokumentais. Tai liepsnojas šaukiamasis į pasaulio sąžinę, tai mažųjų tautų balsas, reikalaujantis teisės ir laisvės prieš didvalstybių taip vadinamą „realią politiką“.

Su nemažesniu užsidegimu ir nepalaužiamumu ir periodikos skiltyse Šeinius kovojo su priespaudos politika, tačiau toji kova nebuvo šmeižto, smurto ar neapykantos kova, bet ugninga, pilnas patoso balsas už teisę ir laisvę.

Prie Šeiniaus švediškai išleistų knygų reikia paminėti nors Pabaltijo reikalų ir neliečiančią, bet autoriaus darbe reikšmingą knygą — „Kelionė po koperacinę Švediją“ (Resa i samverkans Sverige), kur pavaizduotas Švedijos koperacinis veikimas.

Tarp modernių pradininkų

Ignas Šeinius kaip dailiosios literatūros kūrėjas savo kelią pradėjo šio šimtmečio pirmajame dešimtmetyje, t. y. tada, kai ėmė formuotis mūsų modernioji literatūra.

Prieš Lietuvos atgimimą lietuvių literatūra ėjo praktine vaga — buvo svarbu padėti tautinę samonę žadinti, stiprinti ir ruošti nepriklausomybės kovoms, ugdyti ir propaguoti lietuvių. Po 1905 revoliucijos atsikovojo spaudą ir šiokių tokių lengvatų, ir literatūra ima pamažėli savaimėti, atsipalaiduoti nuo visuomeninės bei politinės kovos ir tapti pirmoje vietoje meno kūrinium. Jau 1908 Jaunutis Vienuolis (J. A. Herbačiauskas) kėlė naujosios literatūros formos klausimą, siūlydamas semtis ją iš tautosakos motyvų, iš Lietuvos dainų, mitų ir legendų, kuriant „dar gražesnę, dar galingesnę Jaunosios Lietuvos Legendą“ (žiūr. jo „Erškėčių vainikas“). Taip prasidėjo naujų lietuviškų meno formų ieškojimas, pradėjo eiti naujų žurnalų: tų ieškotojų tarpe Ignas Šeinius užėmė vieną pirmaujančių vietų.

Pirmasis I. Šeiniaus literatūrinis darbas pasirodė 1909 m. (autoriui turint 20 metų) „Viltyje“, — tai buvo slapyvardžiu Margas Genys pasirašytas feljetonas „Ir pasitaikink tu man taip“. „Vilties“ redaktorius J. Tumas-Vaižgantas taip apsidžiaugė suradęs naują „deimančiuką“, kad net pasikvietė jį į redakcijos narius. Tumas jam pavedė ir kitą uždavinį — važinėti po Vilnijos aplenkėjusias apylinkes, kelti lietuviškumą, išaiškinti lenkinančius kunigus.

1910 m. „Aušrinėje“ tilpo Šeiniaus pirmasis dalykas jo literatūriniu Igno Šeiniaus vardu „Endeko sapnas“. Paskiau literatūros žurnale „Vaivorykštėj“ buvo spausdinamos jo „Vasaros vaisės“, o „Baro“ redakcijoje šalia Stasio Šilingo ir dail. Adomo Varno buvo ir Ignas Šeinius. Nuo čia ir prasideda jo kaip rašytojo didysis kelias, apvainikuotas šiais veikalais: „Kuprelis“, pirmasis impresionistinės krypties grožinės literatūros kūrinys mūsų literatūroje; „Nakties žiburiai“, ir „Bangos siaučia“, apysaka ir novelės, kurių tematika išeina iš didaktinių vaizdėlių; „Vasaros vaisės“, apysaka, plačiai atskleidžianti lietuviškos gamtos grožį ir poveikį bręstančio jaunuolio sieloj, lietuviškoji „Viktorija“. Po šio produktyvaus pirmojo laikotarpio, kuri nutraukė I-sis pas. karas, Šeinius į liet. literatūrą „grįžo“ tik vėlyvuose Nepriklausomo gyvenimo metuose, atvykęs iš Švedijos ir iš naujo patekęs į spaudos ir literatūros gyvenimą (išrinktas L. Rašytojų Dr-jos pirmininku, etc.).

1932 m. išėjo naujai parašytas „Kuprelis“, vėliau sulaukęs dar keletos laidų. Didelio dėmesio sukėlė satyrinis romanas pajuokias nacizmą „Sigfried Immerselbe atsijaunina“. Po to išėjo apysakų rinkinys „Aš dar kartą grįžtu“, puikūs vaikystės atsiminimai „Tėviškos padangėj“ ir kt. Komedija „Diplomatai“ nesusilaukė verto pasisekimo lietuviškoje scenoje gal ne tiek dėl neįprasto dalyko traktavimo, kiek dėl nevykusio realistinio pastatymo.

Tam laikotarpiui priklauso ir jo (slapyvardžiu Irvys Gedainis pasirašytas) istoriosofinis veikaliukas apie Mažąją Lietuvą, vardu „Kas tu esi, lietuvi“.

Po stambių veikalų švediškai I. Šeinius „ir dar kartą grįžo“ lietuvių literatūron, parengęs naują apysakų rinkinį „Vyskupas ir velnias“, kurio autorius tęsė perskaityti pirmąsias korektūras.

Į tą gražų vainiką parašytų knygų reikia įpinti ir literatūriškai stiprų romaną švediškai „Stebuklo belaukiant“. Tai tikras perlas laisvės romanų tarpe, pilnas dramatinės įtampos ir didžio patriotizmo. Autorius, savo akimis matęs, kaip komunistiniai metodai taikomi okupuotai Lietuvai, meniniu objektyvumu vaizduoja, kaip civilizuotoje visuomenėje visos dvasinės pajėgos kuo kiečiausiai imamos bandyti raudonajam tvanui artėjant. Dalis gyventojų sutinka smurtą galvų nenuleidę — jų darbus lydi pažeista teisė ir tautinė garbė. Kiti gi priespaudoje mato akimirką iškilti ir suvesti savo asmenines sąskaitas. Dar kiti mano sumažinsią smūgį tiek sau, tiek tautai ramiai ir atsargiai elgdamiesi su išiveržėliais. Konfliktas vis didėja, priespaudai vis žiaurėjant. Iš tų įvykių autorius vis kylančia įtampa sukūrė stiprų visuomeninį romaną, pilną ryškiai pavaizduotų charakterių be neišdildomo žmonių likimo. Dėl autoriaus humanistinio nusistatymo dienos politinėms, socialinėms bei religinėms problemoms romanas igauna bendražmogišką, visados galiojančią ir visados veikiančią prasmę. Gaila, kad nebegalėsime turėti autorizuotos jo lietuviškos versijos.

Skaitytojas gal atleis, kad mažiau aptariau jo lietuviškuosius veikalus, o plačiau švediškuosius. Maniau, kad verta susipažinti ir su tais Šeiniaus darbais, kurie Lietuvos vardą, jos laisvės idėją kėlė skandinavuose tuo metu, kai lietuvis, okupacijos ir karo vėtrų balškomas, vargu ar turėjo progos net jų vardus išgirsti. Gi lietuviškoji kūryba kiekvienam lietuviui daugiau ar mažiau žinoma.

Juozas Lingis
Stockholm, 1959

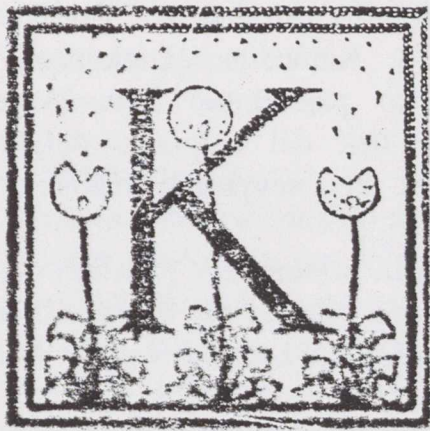
* * * * *

Ignas Šeinius Vyskupas ir velnias. Paskutinis autoriaus novelių rinkinys. Išleido „Lietuvių Dienų“ leidykla 1959 m. 227 psl. Kaina 3 dol. plus 1 dol. pašto išlaidoms.

Knyga gaunama „L. D.“ redakcijoje, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

BROLĖNAI

Ignas Šeinius

as dėjosi aplink, Kostas Karna nei matė, nei girdėjo. Jautė tik, kad jam trūkčiojo dešinės rankos nykštis. Taktan su tvinksėjimu smilkinuose, beveik taktan su šaltu ir karštu šiurpu per nugara.

Kaip prikaltos laikėsi rankos, išsiskverbusios prastumtų prekinio vagono durų adverijos. Vaikai ir moterų klyksmai vagonuose į abi puses toliau, vyrų skubus ir gilus alsavimas ir dundenimas kumštimis į sienas jo vagone darė ispūdį, lyg traukinys lėktų laukais. Staiga per tiltą, pakalnėn.

Susimerkusios Karnos akys prasiplėtė kiek. Ne, traukinys stovi. Perone ties durimis du bolševikiniai kareiviai su atkištais durtuvais. Ilgomis rudomis milinėmis, kempinės veidais. Be išraiškos tie veidai, kaip perono pilka betoninė asla. Trys NKVD policininkai pusiau stumia, pusiau neša kunigą Šilą, Senojo Rašto profesorį, Karnos, biologijos docento, vyresnįjį kolegą.

— Aš pats, — profesorius Šilas, petingas vyras, pasipurtė, nusikratė pavargusių ir sumišusių policininkų. Atsistojo stačias, šokterėjo, ištvėrė durų ir pasinėrė vagono tamsoje.

Profesorius Šilas pasveikino ten sukimštus, sukritusius ar bejėgiškai sienų atsirėmusius vyrus Dievo žodžiais. Duslus, išdžiūvusių ašarų verksmas ir užspringę dejavimai aptilo. Net ir netikinčiųjų, užgrūdintų vyrų ir jaunuolių. Jis skėtė rankas, kėlė jas nuo vienu pečių ant kitų, glostė galvas, ragino nenusiminti. Net šią, be vilties valandą tikėti Visagaliu.

Karna vėl nieko negirdėjo. Tik dabar matė, kad pradėjo aušti Nemuno suremtame slėnyje. Tvankiai drėgnas birželio nakties juosvumas retėjo, geležinkelio stoties sienos ir toliau Vytauto kalno ir Aleksoto stogai ryškėjo, rėžėsi švieson. NKVDistai, po du, po tris zujo, skubėjo, vis dažniau dirsterėdami į stoties aklaį baltą laikrodį. Ilgas, sunkus, nepertraukiamų, Dievo šaukimosi plėšiamas traukinys turėtų greičiau eiti. Bet vis dar nauji žmonės buvo atvedami ir atvaromi. Vyrų ir žmonos atplėšiami perone vieni nuo kitų, vaikai nuo tėvų, sugenami į jiems skirtus vagonus.

Iš gretimo vagono išstumia rankos, atkritusia galva priekin, dar neseną moterį. Daugiau nebereikalingos šukos krenta jai iš plaukų. Toliau priešais tvarkai pastatyti NKVDistai

supranta. Jų du ramiai, patyrusia skuba ateina, perima negyvą kūną ant sunertų rankų, perduoda jį kitiems, su paruošta platforma guminiiais ratais atsistumiantiems.

Karnos nykštis ėmė smarkiau trukčioti, adverijos išsiurbusios rankos tirpo.

— Kodėl, kam ir mane? Kaip koki gyvulį! Šoktų pro duris, pro durtuvus. Kaip medžiojama lapė nertus. Kuriai juk gali pasisekti pasiekti slapta urvą, išgelbėti gyvybę pusei metų, visiems metams.

— Ponas Karna, mums oro trūksta, mes trokštame. Atsitrauk kiek! — Vienas balsas iš vidaus. Ir kitas prisideda. — Ir mes ne vienas norėtumėm mest paskutinį žvilgsnį į Kauną, į paliktus namus.

Ar Karna nugirdo ar ne, jis atleido vieną ranką nuo adverijos, atsisukė šonu. Dėjo ranką ant krūtinės, kad pritildytų savaip išsišokusią širdį. Sučežėjo po jo delnu.

Karnai topterėjo. Kišo ranką švarko vidaus kišenėn. Taip, ten ne tik pasas, ten ir tas l a i š k a s voke. Kaip jo nepagalvota, kai NKVDistai atėjo jo paimti! Visados juk nešiojos tą laišką kišenėje. Atsargumui, jei kas netikėtų jį šiais laikais ištiktų.

Bet kur ten buvo kas prisiminti! Jis buvo užkluptas. Skambutis ir barškesys į duris prikėlė jį tik ką įmigusį. Revolveriais ginkluoti vyrai, o jis vienui vienas. Jei bent žmona būtų buvusi namie. Ji lankė kaip tik susirgusią motiną kaime... Įsakymai vilktis, nediskutuoti, pasiimti tai ir tai, tiek ir tiek. Minutės kaip sapne, be savo valios, be jėgos ką pakreipti ar pakeisti.

Puolęs, Karna plačiau prasivėrė sunkias duris, dabar kaip tik visai nubudęs. Plačiau iširėmė rankomis ir kojomis, užkimšo jas. Ir ėmė nesavu balsu šaukti. Jo šauksmas, nežmoniškas, gaivališkas, orą ir sienas veriantis, nustelbė protestus iš vagono vidaus, nustelbė dejavimų, karštų maldų ir garsaus verksmo užimą.

— Čia klaida! Čia baisi klaida! Klausykit jūs ten, klaida! — šaukė Karna sprogusia, nesuvaldoma jėga.

Kareiviai krustelėjo, atkišo į jį durtuvus. Šalimais praeidamas traukinio komendantas stabterėjo, sužiūro. Nebuvo jis pratęs stebėti ir klausytis kokių išsisukaliojimų. Tik šis toks viską nustelbęs riksmas turėtų būti sudraustas. Priėjo arčiau. Nespėjo. Prieš jį sušvito baltas keturkampis vokas ir dar stipriau suskambo jį pastvėręs galingo įtikinimo balsas:

— Štai įrodymas, kad padaryta klaida. Bolševikas griebė voką. Pervertė jį, atidarė. Jo žvilgsnį vėrė "SSSR Pasiuntinys Lietuvo-

je, Kaunas."

— Eik su manim! — mojo.

— Klaida ir su mumis kitais! Bolševikai patys turėtų būti išvežti! Palauk! — Rankos iš visų vagono pusių, vienos pro kitas, stvėrė Karną, tik jis jau buvo iššokęs. Nuo ilgo stovėjimo ir išgąščio pastyrusiomis kojomis nusekė jis paskui bolševiko kreivas, blizgančiais aulais ir mitrias kojas.

Siauru, juodų antakių, kažin kaip persuktu žandu ir suvertų plonų lūpų mongolas, Kauno apygardos "valymo" viršininkas, atsilošė kėdėje. Ranka prispaudė Karnos raštą, šypsterėjo:

— Taip, Sovietų pasiuntinys dėkoja Tamstai šiuo laišku. Tamstos, matyt, buvo pasidarbuota buržuazinėje spaudoje. Turėjai gerą vardą, turėjai įtakos, naikinai melus apie Sovietų Sąjungą.

— Aš vėliau bendradarbiau Darbo Sąjungos spaudoje, — pasiskubino Karna. — Rašinėjau jai vedamuosius.

— Galbūt. Bet pirma: Tamstai pasiuntinio rašyta laiškas jau prieš pusantrų metų. Antra: mūsų rasta, kad Tamstai bus saugiau ir geriau ten toliau Rytuose. Trečia: ar galėtum įtarti, kad mes darom ką be pagrindo?

Išsižiebusios vilties kibirkštys išblėso. Šaltas šiurpas vėl trukčiojo Karnos nykštį ir kratė nugara. Asla slino iš po jo kojų. Traukinio komendantas šalia jo tik laukė ženkle — gražint jį traukinin. Žvilgtterėjo paskutinį kartą į laikrodį.

Tą pat akimirksnį Karna pajuto, kad jo atsisotą ant kietos uolos. Nušvito, šypsterėjo.

— Ne, viršininke, jūsų vis dėlto padaryta apsirikimas. Supainiojot mane su Kostu Karna, mano vienpavardžiu agronomu, buvusiu buržuazinio seimo nariu.

Mongolas atkėlė savo siauras akis. Paskum, kad nepadarytų kokios klaidos, ėmė vartyti, vienus sąrašus, kitus.

— Išvežamų buržuazinio seimo narių sąrašė Kosto Karnos nėra. Hm!... Sučiupta nekalta smarvė, laikraštinių biologijos docentas. Paleist jį! Išmest jo daiktus iš traukinio!

— Kad traukinys jau turėjo išeiti, — pritūpė traukinio komendantas.

— Išmest!

Kai Karna išlipo iš taksi ties savo baltu namuku Vytauto kalne, švietė tik pakilusi saulė pro kalno ažuolus, didelė, raudona. Jo darželyje tarp pradėjusių sirpti braškių ganėsi sau ramiai kaimynų vištos ir viena ažuolyno varna. Stvėręs iš patvorio pagali, Karna išvaikė baurius išibrovėlius.

— Manė, matyt, kad daugiau nebegrišiu.

Vieną po kito sutempė prie durų rusiškais adresų lapais apdengtus lagaminus. Išsitraukė iš kišenės raktą, kurį būtų galėjęs sviesti pro langiuką iš traukinio, ties Maskva ar Tomsku. Pavartė raktą rankoje, pakilojo. Atsiduso. Palengvėjęs, laisvai.

Susinėšęs priemenėn lagaminus norėjo imtis viską iškrauti, viską laimingai pakabinti ir padėti savo vieton. Ne, rankos nukrito. Jo pervargta, per daug išgyventa. Bandė nusirengti, — eiti miegamajin lovon ir gulti atgal. Nepajėgė. Krito sofon sėklyčioje, tik nutraukęs pusbačius, išsinėręs švarką ir metęs jį per kėdę.

Miegas Karnos neėmė. Akys nesimerkė. Parvirtęs aukštininkas žiūrėjo į baltas lubas. Su dviem musėm, išsilikusiom nuo jo žmonos musių ir kandžių karo. O gal spėjusiom išiveržti iš kaimyninių vilų.

Ne, apie Kostą Karną, vienavardį brolėną, agronomą ir buvusį seimo narį, jis negalvojo. Nebuvo reikalo. Ką galvojo kadaį jo tėvas su broliu, pakrikštiję pirmagimius tuo pačiu vardu, jų tėvo vardu? Kiek turėta dėl to painiavos! Ir mokslus einant, ir kariomenės prievolę atliekant, ir šiaip ne vienur kur.

Karnos mintys sukaliuojosi apie ką kitą. Kvailai jo pasielgta vagone, geležinkelio stotyje. Paleisk man tiek savo nervus! Ką pagalvos apie jį kiti, išvežtieji? Ką pagalvos profesorius Šilas? Kaip Šilas save valdė ir kaip veikė kitus!

Na, betgi jo anksčiau turėta smarkių ir sunkių pergyvenimų, vyriškai susivaldant. Kaip tada, kai viename liaudininkų susirinkime buvo atskleista, kad jis, valdybos narys, slapta rašinėjo tautininkų spaudai vedamuosius. Ar ne šauniai buvo jo atsikirsta? “Ar tai ne įrodymas, kad tautininkai silpni ir negali išsiversti be mūsų? Juo daugiau kiekvienas mūsų jiems svers, juo greičiau mes juos prapultin nusversim”. Arba kai Voldemaro įsakymu po perversmo jis buvo suimtas? Arba kai tris kartus išsiskyrus ir ketvirtą vedus sužinota, kad jis išvirtęs musulmonu? “O ką, gal aš pirmas? Ar ne pavyzdingi musulmonai mūsų piliečiai? Kas pasakytų, kad ne?”

Jo visada būta karingo, drąsaus. Būta praktiško žmogaus, didelio realisto.

Ar nebūta jo valstybinio masto vyro? Jo daug kadaį pasitarnauta socialdemokratams, paskum dar daugiau liaudininkams; jį brangino tautininkai, pats Voldemaras jo ieškojo, kiti. Jo tikrai nemažai prisidėta ir prie santykių pagerinimo su Sovietais. Deja, niekas pakankamai, kaip reikiant jo niekados neįvertino.

— “Smarvė!” — diegė jį mongolo, kreivasmakrio trenktas žodis Kauno geležinkelio stoties patalpose.

Sustojo Karnos mintys, šonu jis apvirto.

Palaidai, kaip pro šiltas ūkanas pasidraikė jam dar viena kita mintis. Gerai, kad žmonos nebuvo namie. Gerai, kad jie daugiau neturėjo tarnaitės. Ką pagalvotų tarnaitė, jį taip gulinti pamačiusi, kaip iš traukinio iškritusi? — — —

Netvarkingai lovoj miegančio, sienon nuo

ryto šviesos nusigrižusio Karnos petį palietė ranka.

— O! O! — pašoko jis, ėmė trinti akis.

Žvilgsnis akyse išgąščiu sutriško, išsiplėtė.

Prieš jį stovi brolėnas Kostas, agronomas, paskutinio laisvos Lietuvos seimo narys. Augalotas vyras, ne toks kaip jis, ir geltonplaukis, ne toks kaip jis. Bet ne toks kaip paprastai, laukų ir derlių nešančių dirvų erdvės nuteiktas, ne. Sunerimavęs, prislėgtas. Žino jis ką?

Šaltis nupurto Karną, — gulo atgal, paslėpė po antklode pradėjusi trukčioti nykšti.

— Kas tau? — klausia brolėnas agronomas.

— Gal išgąsdinau?

Karna dairasi, nesusivokia. Žiūri aplink save. Nesupranta, kaip jo atsirasta miegamajam, lovoje, kaip reikiant nusirengusio. Žiūri į brolėną, mėgindamas kaipą daugiau suprasti. Bando kaip galėdamas valdyt save.

— Kaip tu įėjai? — teiraujasi.

— Skambinau, niekas neatidarė. Paskum matau, kad durys nerakintos.

— Kokia diena šiandien? Kiek laiko?

— Sekmadienis, birželio penkioliktą. Ir jau devinta ryto. Kodėl taip klausai?

Karna tyli. Suka galvą šonan nuo brolio tiriančio žvilgsnio. — Nejau jo miegota nuo vakar anksti ryto, nuo pat šeštadienio ryto? Niekaip nieko nesupranta, nieko nepamena.

Brolėnas agronomas pasiėmė, pasitraukė kėdę, atsisėdo arčiau lovos. Jo kakta rūpesniais susitraukė.

— Kaip gali taip sau ramiai, kietai miegoti? Nejau nežinai, nieko negirdėjai, kas Lietuvoj dedas?

Karna visai nubudo, prasiblaivė. Stačias atsisėdo lovoje. Klaust jo nereikėjo.

Brolėnas priėjo prie reikalo.

— Bolševikai ieškojo manęs šianakt. Laimei, nebuvo namie. Svečiavaus su šeima pas žmonos seserį. Šiandien turėjom krikštyti jos pirmagimį. Išgirdęs anksti rytą, kad manęs ieškojo, atsiskubinau tiesiai čia, į tavę. Tu, brolau, turi padėti man išsigelbėti. Turi gerų pažinčių ir ryšių.

Žmogus, kuris kreipiasi ir prašo, stato save silpnesnėn padėtin. Tai gerai žinojo publicistas ir politinis verteiva Karna. Tai padėjo jam lengviau nuryti gerklėje užspringusį kvapą. Beveik aprimęs atsirėmė jis pečiais sienos.

— Manai, kad mano intervencijos ten ar ten tau ką padėtų? Gailiuos, bet prisimink, kad esi buvęs seimo narys. Tautininkų seimo.

— Tu žinai ir visi gerai žino, kad aš politikoj niekados nesipainiojau. Nei tautininkų, nei kokiai kitai partijai niekados nepriklausiau. Norėjau tik padėti žemės ūkio reikalui, o tai lengviau buvo galima padaryti seime sėdint. patys ūkininkai privertė mane neatsisakyti kandidatūros. Dabartinis žemės ūkio ministeris, komunistas, neblogai mane vertina. Tik prieš dvi savaites lankė jis mano pagerintų ir eksperimentinių sėklų ūkį ir džiaugėsi rezultatais. Tikino, kad tas ūkis ir toliau liks nenusavintas, prašė manęs ir toliau kaip

anksčiau rūpintis sėklų kultūra.

— Tai kodėl tau nepasišnekėt su juo? Su žemės ūkio ministeriu.

— Per vėlu. Jei manęs jau ieškojo išvežti, tai per vėlu jam būtų kas padaryti. Be to, žinau, kad jis šiandien Biržuose. Tu daug daugiau galėtum.

— Ar aš? Aš?

— Tu turi gerų santykių su pačiomis viršūnėmis ir, spėju, net su Maskvos galiūnais.

— Perdedi, brolau, nepaprastai perdedi! Viena tikrai žinau, klausyk: bolševikų akyse, Kremliaus akyse tu ir aš, kaip ir mes visi kiti, esam tik s m a r v ė. Mus išnaudoja, kol jiems naudinga ligi kol. Kad paskum kaip šiukšles iššluotų Sibirą.

Brolėno žodžiai skambėjo karštai ir karčiai, įtikinančiai.

Agronomas Karna nusiminė. Galva palinko, akyse jam stojosi vaizdas žmonos, dvylikos metų berniuko, tokio dar daug žadančio, žvalaus ir dviejų švelnių, žavių dukrelių. Jis karštai, ištikimai mylėjo žmoną. Nebuvo toks kaip brolėnas docentas, kuris tik keitė žmonas vieną po kitos, ir neturėjo nė vieno vaiko. Pro ryškius, šį akimirksnį tiek giliai įsisiurbiančius žmonos ir vaikų vaizdus jam žaibu galvon gelė baisi mintis.

— Žiūrėk, Kostai, ar nebus tik manęs ir tavęs sumaišę? Kaip ne kartą anksčiau mus painiojo žmonės ir įstaigos, dėl to mūsų vienavardiškumo. Jei tiek žinomų ir žinomesnių politikų, spaudos žmonių ir mokslininkų tremia, tai kaip galėjo pamiršti tavę? Juk tu, kaip visi žino, dirbai ir vienai, ir kitai partijai, irėjai visokias eksponuotas pareigas. Čia, brolau, bus padaryta klaida.

Karna šio brolėno pagrįsto spėliojimo nebuvo užkluptas, jau buvo spėjęs pasiruošti visokiems eventualumams. Brolėno geliantis, jei ir neapskaičiuotas, spontanų puolimas tik pagreitino jo naikinančią kontraataką.

— Tau galvoj negerai! Išgastis, bobiška panika visiškai sumaišė tau protą. Kas mane ir tavę bent kiek pažįsta, niekados dėl mūsų dviejų nesuklys. Nemanyk, kad bolševikų saugumo organai tavęs ir manęs kaip reikiant nepažintų. Sakyk, kas yra panašaus tarp tavęs ir manęs, išskyrus formalų vienavardiškumą ir giminystę? Nieko, absoliučiai nieko!

— Tuo labiau man sunku suprasti, kaip bolševikai tavęs pirmo neištrėmė. Su tavo tokiomis ryškiomis, tokiomis būdingomis, marksistinėmis akimis žiūrint, nuodėmėmis.

— Aš moku, matai, išsisukti. Gal nedovanai esu patyręs biologas. Praktikuojau Darvino dėsni, žinau, kad kovoje dėl būvio ir gyvybės laimi apsukresnis. Lietuvių tauta gyvena šiuo metu savo būvio ir gyvybės didžiausią pavojų. Tikėk, jis nebūt šiandien atėjęs, jei jį būtų pasimokiusi iš savo karčios praeities. Mes būtumėm turėję jau seniai nusikratyti tų visų mūsų sentimentalumų, mūsų minkštumo, švelnumo ir didelio pamėgimo taip vadinamo humaniškumo...

ŽODIS

Kartais reikia žodžio, taip švelnaus lyg pūkas,
kad nuglostyt skausmą svetimą pajėgtų:
kai žmogus lyg šapas širdperšoj vis sukas,
kai sudužę viltys lyg skeveldros mėtos.

Kartais reikia žodžio, taip aštraus lyg kardas,
kad niekšybės pinklių jis nukirstų raidą,
kai žmogus (mums mielas) pats savyje verda:
išeities nerasdams keršto šūkais svaidos.

Kartais reikia žodžio, kaip gaivaus vėjelio,
kai šeimos lizdely židinyš jau gėsta:
lai jis palaimingai kibirkštėlę skelia
arba būna tvirtas kaip kertinis rąstas.

Kartais reikia žodžio, lyg rasos nuo rūtų,
kad suklupę širdys prisikelt galėtų...

Tarp žmonių žmogum
mums visad reikia būti:
ir žodžius pasverti, piktžoles išvėtyt.

1987.08.15

ŠVENTĖ

(Trispalvės ingresas į Višakio Rūdų bažnyčią)
1989 metų sausio 1-ą dieną

Vėliava — tarsi nokstantis javas,
lietuvaitės darželio rūta,
kankinių kraujo spalvą įgavus,
tu kaip Kristus daugysk išduota.

Buvo naktys ir žvaigždės dirbtinės.
Buvo vėliavos, šūkliai — ne mūs.
Degė skausmas lietuvių krūtinėj,
o šiandieną jau virpa džiaugsmu,

kad Trispalvė gražioj mūs šventovėj —
čia vargonų žavus gaudesys...
Susilieja į didžiąją srovę
giesmės, maldos, širdžių džiugesys,

kad meiguisti pušynai jau kėlės —
stiprina mus Šaltinėlio gaiva...
Vai žydėkit širdy, laisvės gėlės!
Vai plazdėki, Trispalve laisva!

PRIKELK RŪPINTOJĖLIŲ ŽEMĖ

(Harmonizuota 1969 m.)

Mes einam taku ūkanotu, slidžiu,
įstatymus Dievo pamyne.
O Kristau Karaliau — ramybe širdžių —
sugrįžki į mūsų Tėvynę!

Matai mūs aklumą, dejones girdi —
Tau, Dieve, mūs klystančių gaila.
Paniekinta skaudžiai Tavoji Širdis
neliauja liepsnojusi meile.

O Dieve gerasis, sugrįžk ir pažvelk —
mes esam klaidoj paskandinti —
iš nuodėmių klano mūs širdis prikelk:
leisk amžiną Tiesą pažinti!

Prikelk jaunuoį iš miego mirties —
Najimo našlės pagailėjai —
prielk mūs šalį po siaubo nakties,
nes Lietuvą visad mylėjai.

MANO ŽEMĖ

Myliu tave aš smilgoj vienišoj prie kelio,
gvazdikų aukse, ramunių kuždėsy...
Girdžiu seklyčioj užime ratelio —
man tavo pasaka šviesi, šviesi...

Tavo akių gelmėj dangaus žydrinė skęsta.
Plaukai tavieji — gelstantys linai.
Gyva esi tu aštuonnyčių raštuos,
nors daugel kartų dinavai liūdnai.

Čia Baltijos dugne Jūratės puikūs rūmai:
rieškučiom gintarėlių karolius semi.
Tavasis apdaras — tai vasaros žalumas,
o nuometas — šilų ūkai šėmi.

Graži esi ir speigo nubučiuota
su šerkšno plaštakėlėm ant beržų kasų.
Gyva pušelės žaliai akuote.
O aš — mažutis tavo atodūsis esu.

Iš amžių glūdumos tavasis vardas šviečia —
saulutės lašas krištolo taurėj —
ir neužges jisai... Lyg jaunas daigas kviečio
žiemos audroj pavasariu šnarės...

1988.12.26

MAGNIFICAT

Ne aš, bet Tu pirmasis
radai mane silpnutę:
dėkoju Tau už meilę,
už saulę, savo būtį.

Už upių gaudžią bylą,
kelių Rūpintojėlių,
už laisvą paukščio skrydį,
už gelsvą kačpėdėlę;
už grumstą — tą — mažutį —
jis vyturį priglaudžia,
ir už gegutės ku-kū-
melodiją pakriaušėj.

Dėkoju už šaltpusnio
ankstyvą žiedą pirmą,
už vasarojaus grūdą —
jo ilgis laukia dirvos.

Dėkoju Tau už girių
kvapsningą atbudimą,
kada lizdeliai svyra —
spurdėt jaunikliai ima.

Dėkoju Tau už lapų
gaivinanti pavėsi,
už mano žingsnį trapų —
žvilgsniu jį palydėsi.

Nereikia žiedo saulei,
bet saulės reikia žiedui...

Už gražų pasaulį
M a g n i f i c a t

TAU
giedu

1983.05.06

Poetė Teofilija Žemaitytė
Poetess Teofilija Žemaitytė

TEOFILIJA ŽEMAITYTĖ — viena iš liaudies
poečių (gyvenanti Lietuvoje), kuri pradėjo
eiliuoti 1933 m., o tik 1970 m. pateko į spaudą
(Lietuvos Aklųjų dr-jos žurnale "Mūsų žodis").
Po operacijos tik viena akim bemato, todėl
gerai jaučia aklojo likimą).

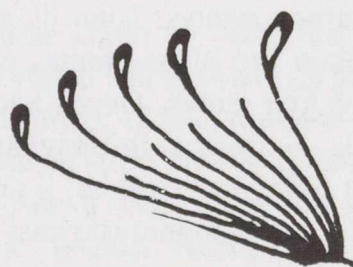
Pradž. mokyklą baigė Barzduose (Šakių rj.),
vėliau lankė Pilviškio progimnaziją ir vėl Barz-
duose — vienuolių seselių vadovaujamą Mer-
gaičių amatų ruošos mokyklą. Kitas mokslas —
gyvenimo universitetai.

Artimųjų tarpe Ž. pagarsėjo (pavarde ir
slapyvardžiais R. Pakalnytė, R. Višakytė...) kaip
proginė — primicijū, iv. jubiliejū, gim-
tadieniū — eilėraščių poetė. O tokiems eilėraš-
čiams reikia gerai valdyti formą ir turėti mintį.
Minčių reiškimo būdą ir gerą eiliavimo formą
autorė neabejotinai turi. Bet spauda, į kurią ji
mėgino patekti vis atsakydavo: "abstraktūs",
"migloti", "pilni nesuprantamų išsireiškimų",
pagaliau — "nepribrendę iki reikiamo meni-
nio... (o tikriausia politinio) lygio".

Pora jos dalykų įdėta į išėivijoje išleistą Šv.
Kazimiero sukakties antologiją.

Pastaruoju metu ji daug rašo gerąja prasme
"proginė" eilėraščių (Vasario 16 ir kt.).
Atrodo, kad dabartinė spauda galėtų jai duris
atverti.

"Turiu dvi kolonas — religiją ir poeziją —
jos palaiko mano... gyvenimo siją". Dievas,
tėvynė, kūryba — kokių tvirtesnių gyvenimo
kolonų žmogui ir kūrėjui bereikia?

Liaudies dainų tyrinėjimai, I

LIAUDIES EPO KLAUSIMAS

Dr. Jonas Balys

(tęsinys iš praeito numerio)

Gal ir mūsų dainos turėjo savo didvyri, tik gal nedrįso jo vardo minėti, idant nebūtų pasmerkti „peklos mūkoms“. Kodėl latviai turi daug daugiau ir labiau išvystytų mitologinių dainų, kurios mini „dievo sūnelius“ ir „saulės dukrytes“, daugiau žino apie dievaičių veiklą ir jų tarpusavio santykius. Gal todėl, kad ten nesiautėjo fanatiški misininkai, kaip Jeronimas Pragietis Vytauto laikais ir vėliau jėzuitai. Daug kas paaikškėja paskaičius apie „Žagelio misiją“ Aukštaičiuose jau 17 amž. pradžioje ir kitas jėzuitų kronikas arba ataskaitas apie jų veiklą.

Jėzuitų misininkai radę net kelis šimtus lietuvių moterų, kurios turėjo velnius kaip savo meilužius. Gal moterys ką nors dirbdamos, pvz. maldamos, dainuodavo ar paminėdavo kokią stabmeldišką dievaitį, kaip Pagirnis (t.y. esąs po girmomis), o visa kita buvo stropių vienuolių vaizduotės padarinys. Mat viduramžiuose susidarė fantazija apie „incubus“ ir „succubus“, t.y. velnius ir velniūkštes, kurie sangulauja su žmonėmis. Vienuoliai juos išvarydavo, pašventinę namus, padėję šv. Joanos grūdų (? — JB) ir tam tikslui panaudoję „išganingus žodžius“. Atsirasdavo histeriškų moterų, kurios įsivaizduodavo ar susapnuodavo apie tai, ką vienuoliai pripasakodavo: „Viena moteris buvo pripratinta sangulianti su demonu... plačiai pasakoja, kaip demonas ją prisipratino“ (1723 m.). Kita moteris, „dar mažametė būdama... su dviem demonais sudarė moterystę, dažnai jiems kaip vyrams atiduodama moterystės prievolę... Prideramu būdu atlikus išpažintį, piktoji dvasia, kuri anksčiau nuolatos lankydavosi, dabar norėdama ateiti, sustodavo toliau nuo jų, nedrįsdama prisitarti“ (1718-1719 m.). Raganų bylose nuolatos randame tokių išsigalvotų dalykų, laikomų už tikrovę ir dėl to daug moterų buvo sudeginta ant laužo.

Misininkai galėjo ir **perdėti** norėdami pasigirti savo geru misijų darbu. Sunku patikėti, kad keli šimtai moterų būtų susirgę masine histerija.

Antra vertus, mes esame dėkingi tiems misininkams už kitas žinias apie stabmeldystę, visokius „namų dievus“, gerbiamus tam tikrus akmenis ir medžius, kuriuos jie sunaikinę. (Ištraukas iš tų vienuolių kronikų arba raportų išvertęs paskelbė Jurgis Lebedys knygoje

„Lietuvių kalba XVII-XVIII a. viešajame gyvenime“. Vilnius, 1976. Psl. 205-213, tuo čia pasinaudojame). Ten randame teisingai užrašytus kai kuriuos dievų vardus: **Dimstipatis** (sodybos arba kiemo globėjas), **Žemopatis** (žemės ar laukų dievas), **Užpelenis** (namų peleno globėjas), **Andeini** (vandens dievybė) ir ypač įdomus **Pagirnis** (Deiviai Pagirniai, tai buvę javų derliaus globėjai, kaip romėnų Ceres). Šitie dievai minimi Kražių kolegijos 1611 m. kronikoj. Pagirniai dažnai minimi ir kitose jėzuitų kronikose (1604, 1724, 1725 m.). Po girmomis buvusi jiems atitverta vieta, kur buvo laikomos jų statulėlės. Vienoj vietoj net šešis „Pagirnius dievus“, iš kampo ištraukęs, tas vienuolis sumetęs į vandenį ar ugnį. Gaila tik, kad nepasakyta, iš ko jie buvo padaryti: medžio, vaško ar skudurų. Jie buvo maži, kaip lėlės. Tokias pat derliaus dievystės statulėles, vaškines ar skudurines, laikė namuose estai ir suomia, vadindami **Peko** (žr. O. Loooris, „Grundzuege des estnischen Volksglaubens“. Lund, 1951. Bd. II, 100-105.). Kaip matome, javų derliaus dievybės ilgiausiai žmonėse išsilaike. Tokie kaip Dimstipatis ir Pagirnis nieko blogo žmonėms nedarė, priešingai, neva pagelbėjo. Jų vietoje vienuoliai atnešė baisiuosius velnius („baisaus veido, vokiško apsilvilkimo, raudonos spalvos...“ 1724 m.).

Tautosakininko viltis ir nusivylimą geriausiai pavaizduos toks atvejis. Jau 1902 m. buvo užrašyta mitologinio pobūdžio dzūkų rugiapjūtės giesmė, kurią jie giedodavo vakarop, pirma nusiėmę kepurę ir triskart nusilenkę prieš Saulę:

Oi teka, bėga Vakarinė Žvaigždėlė,
Visas žvaigždeles pasikviesdama,
O tik ji nekviestė šviesiojo (tamsiojo) mėnulio.
Oi sustok, palauk, Vakarine Žvaigždele,
Ką aš tau sakysiu, daugel godosiu.
Pirmoji godelė — tamsioji naktelė,
Antroji godelė — margi debesėliai,
Trečioji godelė — šviesioji Saulelė.

Tautosakininkas ir mitologas toliau laukia, kad bus Himnas Saulei. Tuo tarpu antrojo dainos daly tuojau pereinama į žmonių gyvenimą: „Oi teka, bėga **martelė** per dvarą...“ (Variantus žr. Tautosakos darbai, t. V, nr. 264-266). Išėina, kad ta mitologiškai skambanti įžanga buvo tik labai išvystytas ir nuostabiai gražus **paralelizmas**, kaip poetinė priemonė, ir nieko daugiau. Liaudies poetas tarsi kažko išsigando. Koks nusivylimas tautosakininkui! Ir tai ne vienintelis atvejis. Kas čia kaltas: baimė ar vaizduotės išsisėmimas?

Aiškiai apeiginė yra kita dzūkų rugiapjūtės daina, su nusilenkimu Saulei, kurios užrašyta daugiau variantų: „Vaikštinėjo tėvulis pabarėmi, parugėmi. Prašinėjo Saulelės be kepurės, kepurėlės...“ (Tautosakos darbai, V, nr. 267-269. LDA II nr. 525-527). Jos melodija skamba kaip apeiginė giesmė, bet ne kaip pramoginė daina, ir ją labai sunku gaidomis parašyti. Čia jau aiškūs Saulės gerbimo atgar-

siai, tai tikras dalykas, nebe spėliojimas arba teorija.

Grįžkime prie anksčiau minėtų jėzuitų kronikų. Parašyta 1718-1719 m. data: „Buvo rasta žmonių, kurie garbino saulę ir mėnulį, ir ligas gydė, šaukdami saulės ir mėnulio...“ Arba: „Dar lig šiol kaimiečių lūpos su pagarbą taria penkių dievaičių vardus, būtent: Saulė, Mėnulis, Žaibas, Ugnis ir Duona... Pagoniškoms aukomis dar lig šiol garbinama žemė ir panašiu būdu — namų dievai.“ Čia misininkai neskiria dviejų sąvokų: gerbia ir garbina. Žmonės g e r b e žemę, ugnį ir duoną, bet g a r b i n o kaip dievybes Saulę, Mėnulį, Perkūną, Žemyną ir Gabiją. Beje, misininkai ne viską teisingai suprato, ką žmonės jiems pasakojo ir kaimiečiai ne visados sakė tiesą, „mat kai kurios jų religinės apeigos turi savų, pašaliniams jokių būdu nesakomų paslapčių“ (iš 1605 m. kronikos). Be to, buvo pavojinga išsipasakoti, nes už stabmeldystę grėsė skaudžios bausmės.

* * *

Duotų pavyzdžių, manau, užteks parodyti, kad mūsų dainose yra gausu pasakojamųjų siužetų, kurie galėjo būti išvystyti arba sujungti į ištisinį veiklą — epą. Trūksta tik herojaus, apie kurį viskas suktusi, kaip rusų bylinose arba serbų „vyriškose dainose“ (junačke pesme). Ar toks herojus kada buvo, mes nežinome ir gal niekada neatrasime.

Bandymu atkurti savo tautinį epą darė mūsų kaimynai. Latvių rašytojas A. Pumpurs 1888 m. parašė didvyrinį epą „Lačplesis“ (t.y. lokiaplešys), kaip jų tautinis herojus kovoja su juodoju riteriu. Vokietis Fr. R. Kreutzwaldas estiškai ir vokiškai parašė epą „Kalevipoeg“ (atspausdino 1857-61 m.). Aprašomas Kalevi sūnus ir jo žygdarbiai. Autorius daugiausia rėmėsi liaudies sakmėmis. Epo vyriausias veikėjas atvaizduotas kaip „kultūros herojus“. Žinoma, tai buvo bandymas sukurti ką nors panašų į suomių „Kalevalą“, tik čia burtavimai, kuriuos taip mėgsta suomia, buvo sujungti su karo žygiais. Žinoma, tai nėra liaudies sukurtas veiklas, bet jo kompozicija gana gera ir daro liaudišką ispūdį. Veiklas labai atitiko to laikotarpio nuotaikas, davė atbundančiai tautai herojų ir krašto gynėją, kaip idealą iš praeities.

Lietuvių tarpe irgi atsirado asmuo, kuris bandė pasekti estų ir latvių pavyzdį. Tai buvo Vilniaus krašto lietuvių veikėjas kun. Jonas Skruodys (1882-1935). Jis buvo ne tik kunigas, bet ir mokytojas lietuvių gimnazijose Vilniuje ir Švenčionyse, kunigų seminarijos profesorius ir labai gausus autorius. Prirašė daug vadovėlių. Jo bandymai dailiojoje literatūroje gana silpni. Mums įdomu, kad parašė eilėmis epinį veiklą „Auštras“ (išleido Vilniuje 1926 m.). siužetą pats sugalvojo. Eiliavimo forma panaši

(nukelta į 14 psl.)

LIAUDIES EPAS (Atkelta iš 13 psl.)

į Ad. Mickevičiaus "Poną Tada". Jis išleido ir knygelę "Tautosaka" (1929 m.), kur sudėjo jo apie 1896 m. užrašytą smulkiają tautosaką. Gaila, kad jis daugiau neišsigilino į mūsų liaudies dainas, jų eilėdarą, poetines priemones ir siužetus. Gal tada jo "Auštras" būtų išjęs geresnis, tuo tarpu dabar jo net ir literatūros istorikai nemini. Vis dėlto vertėtų, nes yra ir daug menkesnių dalykų, patekusių mūsų literatūros istorijon, o dabar kai išėivijoje prasi-gyvenome, tai net ir premijas gaunančių.

Mano nuomone, mūsų seniausia dainų eilė-daros forma buvo triciliai posmai, dviejų pėdų jambai. Tokių pavyzdžių daviau ir šiame straipsnyje, pradedant pačia pirma daina "Nušoviau sakalėlį". Sena eilėdaros forma gali būti ir dvieiliai posmai, kaip "Ir išjojo karaliūnas / Žalion girion pamedžioti". Tuo tarpu ilgos "donelaitiškos" eilutės, kaip dabar bando rašyti V. Alantas (žr. Naujoji viltis, 1987, nr. 20), mūsų senųjų liaudies dainų eilėdarai yra svetimos. Ketureiliai posmai su rimavimu yra pats naujausias išradimas, atsiradęs giesmių ir knygų itakoje.

Šių dienų Lietuvos poetų tarpe galėtų parašyti koki epą Mykolas Karčiauskas, nes jis moka pasakoti eilėmis.

Lietuvos Nepriklausomybės minėjimas, suruoštas JAV Atstovų Rūmuose, su Kongresmano Frank Annunzio (D — Illinois) pagalba. Iš k.: kun. A. Dranginis, dr. Jonas B. Genys, Kongresmanas Annunzio, S. Lozoraitienė.

Commemoration of Lithuanian Independence Day, arranged in the US House of Representatives by Congressman Frank Annunzio (D—Illinois). From l.: Fr. Anthony S. Dranginis; Dr. Jonas B. Genys; Congressman Annunzio; Mrs. S. Lozoraitis.

ALTo sudaryta lietuvių delegacija, minint š. m. vasario 22 d. JAV Atstovų Rūmuose Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 71 metų sukaktį. Iš k.: J. Laučka, Ginta Palubinskaitė — JBANC visuom. reikalų direktorė, Milda Vaivadienė — JBANC išd., Eugenija Pazneikienė, Darius Sužiedėlis — JAV Lietuvių Jaunimo S-gos pirm., N. Gierštikienė — ALT Centro reikalų vedėja, dr. Kaufmanas — LB Wash. D.C. atstovas, kongr. Frank Annunzio — pravedęs minėjimą Atstovų Rūmuose, dr. D. Krivickas — VLIKo pirm. pav., kun. A. Dranginis — Atst. Rūmuose sukalbėjęs invokaciją, Jim Wright — Atst. Rūmų pirm., dr. J. Genys — ALTo atstovas Wash., D.C. ir delegacijos pirm. p. Lozoraitienė, M. Samatienė — Liet. Pasiuntinybės raštinės vedėja, kun. dr. Žiūraitis, J. Čikotienė — VLIKo ir ELTOS reikalų vedėja.

Lithuanian delegation, organized by the Lithuanian-American Council (LAC), commemorating the 71st anniversary of Lithuanian independence at the U.S. House of Representatives. From l.: J. Laučka; Ginta Palubinskaitė, JBANC director; Milda Vaivada, JBANC treasurer; Eugenija Pazneika; Darius Sužiedėlis, president of the US Lithuanian Youth Association; N. Gierstikas, LAC headquarters business manager; Dr. Kaufman, Washington, D.C. representative of the Lithuanian-American Community; Representative Frank Annunzio, organizer of the commemoration in the House; Dr. D. Krivickas, first vice president of VLIK; Fr. A. Dranginis, who presented the day's invocation in the House; Jim Wright, Speaker of the House; Dr. J. Genys, Washington, D.C. representative of LAC and head of the delegation; Mrs. S. Lozoraitis; M. Samatas, manager of the Lithuanian Legation; Rev. Dr. Ziuraitis; J. Cikota, business manager for VLIK and ELTA.

KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ SAJUNGOS AUGIMAS

Vasario 16 d., 1989 m. atgaivinta Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjunga nepaprastai stipriai auga ir stiprėja bei plečiasi. Jau yra skyrių įvairiuose miestuose ir miesteliuose. Jiems yra ypatingai sunku, nes negauna jokios Vakarų spaudos. Gauna žinių iš Vokietijos, laikraščių, kartais net ateina lietuviški laikraščiai per Vokietiją. Norėtų gauti Vakarų spaudos, kuri juos geriau painformuotų apie įvykius. (ELTA)

ŠV. KAZIMIERAS GRAŽINAMAS Į VILNIAUS KATEDRĄ

Kovo 4 d., 1989 m. 11 val. ryto, Vilniuje vyko iškilmingas šv. Kazimiero palaikų perkėlimas iš šv. Petro bažnyčios į Katedrą. Dalyvavo vyskupai, kunigų seminarijos auklėtiniai, daug kunigų ir masės tikinčiųjų.

Nors dabar jau pradėjo pūsti nauji vėjai, bet leidimą šioms iškilmėms valdžia davė, tik atsisakydama rodyti iškilmes per televiziją. (ELTA)

Nakas

(tęsinys iš 7 psl.)

būtų galima orientuotis. Jeigu žurnalistai mus giria, tai kaip tik dėl mūsų objektyvumo. Nė vieno karto neteko girdėti iš jokio profesionalo žurnalisto, kad mūsų žinios būtų tendencingos.

Manau, kad Amerikos žurnalistai pasitiki mūsų žiniomis, nes mes, čia gimę, suprantame jų psichologiją ir esame labai jautrūs anglų kalbos "plonybėms". Šai vienas pavyzdys. Kai rašau žinias apie Sąjūdį arba Laisvės Lygą, juos apibūdiniu kaip nacionalinius-demokratinus judėjimus (national democratic movements), kas jie ir iš tikrųjų yra, sprendžiant pagal jų veiksmus bei skelbiamas programas. Samoningai vengiu žodžio "nacionalistai", nes jis turi neigiamą atspalvį ne tik sovietų žodyne, bet taip pat ir amerikiečių. Ir vieni ir kiti klaidingai sutapatina "nacionalistus" su "šovinistais". Lietuvių kalboj mums turbūt mažai skirtumo sudaro ar mes vadinam Sąjūdį nacionalistiniu ar nacionaliniu-demokratinu. Anglų kalboj skirtumas yra apčiuopiamas. Pirmas — kai kam turi neigiamą reikšmę; antras — visiems patrauklus.

Kas taisytina ar gerintina informacijoje apie Lietuvą?

Norėčiau, kad mūsų išeivijos spauda aiškiai atskirtų žinių perdavimą nuo subjektyvių nuomonių reiškimo. Tegul vienas puslapis būna skiriamas kad ir sausų faktų perdavimui, o kitas tik komentarams apie tuos faktus. Vis dar pasitaiko atvejų kad tiedu suplakami — pateiktas faktas ir tada tuoj pat aiškinama kaip reikia tą faktą įvertinti. Taip kartais kiti padaro su LIC žiniom. Jas atspausdindami jie įterpia savo nuomones ir sukuria klaidingą vaizdą, jog čia yra Religinės Šalpos ar LIC oficialus nusistatymas. Manau, kad mūsų išeivijos spauda taptų daugiau populiari čia gimusių tarpe jeigu nebūtų persistengiama bandant skaitytojams aiškinti ką ir kaip jie turi galvoti. Ačiū Dievui, ta problema po truputį nyksta.

Kokie jūsų ateities planai?

Tą nulems įvykiai Lietuvoje bei išeivijos lietuviai. Kaip kun. Pugevičius kartą man pasakė, kai tik pradėjau po jo sparnu dirbti. Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos bei jos informacijos centro galutinis tikslas yra išvysti tokią Lietuvą, kuriai mūsų organizacijos buvimas nebebus reikalingas. Kitaip sakant, susilaukt tos dienos, kad Lietuvoje bus pilna nepriklausomybės, visiška religinė laisvė, klestinti demokratija. Nors pradėdam prie tos dienos truputį priartėti, bet iki jos dar labai toli.

Permainos Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje keliariopai padaugino mūsų organizacijos našą. Žiūrint realiai į ateitį, mūsų darbo krūvis nemažės. Kad mes galėtume ir toliau atlikti svarbius šalpos bei informacijos darbus, mums yra būtina išeivijos tolimesnė moralinė bei finansinė parama. Per praėjusius metus, mūsų

VILNIAUS STUDENTŲ PAREIŠKIMAS DĖL LIETUVOS LAISVĖS

Vilniaus Dailės Instituto studentų susirinkimas įvykęs vasario 27 d., 1989 m. priėmė sekančią deklaraciją:

Mes, Dailės Instituto studentai negalime likti abejingi savo tėvynės likimui ar sutikti, kad Lietuvos nepriklausoma valstybė turėtų ribotą dominiją TSSR sudėtyje. 1940 m., birželio 15 d., nepriklausoma Lietuvos valstybė buvo okupuota TSSR, pažeidžiant 1920 m., liepos 12 d. TSSR ir Lietuvos sutarimą. 1940 m. vėlyvą vasarą buvo suvaidintas "savanoriškas" Lietuvos įjungimo į TSSR paktas. Sudaryta marionėtinė vyriausybė, kurios pagalba TSSR pavertė Lietuvą savo kolonija. Okupacinis režimas brutaliai suardė natūralią lietuvių sielą atitinkančią kultūriniam, religiniam, ekonominiams ir politiniams pasireiškimams ir gyvenimui. Stalinistai, siekdami palaužti tautos dvasią, išžudė tūkstančius patriotų. Dabartinė tragiška Lietuvos padėtis yra aneksinio režimo padarinys. Atsakomybę neša sovietinis režimas ir tautiniai kolaborantai. Lietuviai niekada su aneksija nesutiko. Tai patvirtina 1941 m. birželio mėnesio sukilimas prieš Raudonąją Armiją ir vėliau vykęs pasipriešinimas prieš okupantą. Išsivadavimo bandymai vyksta ir šiandien įvairiomis formomis.

Mes reikalaujame:

1. Atšaukimo ir panaikinimo 1939 m. Ribbentropo-Molotovo pakto.
2. TSSR vyriausybę išvesti savo kariuomenę iš Lietuvos.
3. Nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymo. Jos užsienio politiką turi nuspręsti demokratiniai išrinktas Lietuvos seimas.

Mes kreipiamės į visas Lietuvos mokyklas ir institucijas prisidėti prie šio pareiškimo.

R. Olšauskas — pirmininkas

V. Narbutas — sekretorius

Susirinkime dalyvavo 200 studentų. Už deklaraciją pasisakė 188, susilaikė 11, prieš balsavo 1. (ELTA, kovo 2 d.)

išlaidos žymiai padidėjo, iš dalies dėl to, kad mūsų tiesioginiai ryšiai su Lietuva (pavyzdžiui telefoniniai skambinimai) pasidarė vis dažnesni. Deja, nors susilaukėm daugiau aukų, bet aukos vis neprisiveja išlaidų. Ilgainiui jokia organizacija, kurios išlaidos viršija pajamas negali išsilaikyti. Todėl kreipiuosi į visus Jūsų skaitytojus, tiek jaunos, tiek vyresnius, pagal savo išgales remti mūsų veiklą. Pažvelgę į išeivijos gyvenimą, į tai ką kitos organizacijos nuveikia, manau, kad skaitytojai sutiks, jog mūsų atliekamas darbas yra unikalus ir užpildo labai didelę spragą.

Norintieji Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos-Lietuvių Informacijos Centro darbą paremti arba gauti papildomos informacijos kviečiami rašyti šiuo adresu: Lithuanian Catholic Religious Aid, Inc., 351 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207. Skaitytojai, kurie lankosi JAV sostinėje, raginami užsukti į LIC būstinę, kuri visai arti Baltųjų Rūmų. Būstinės adresas: 733 — 15th St., NW, Washington, DC 20005, tel.: 202 347-3177.

Brolėnai

(tęsinys iš 10 psl.)

— Yra kitas, pats svarbiausias biologinis dėsniš, — jau ramiai tikino agronomas Karna. — Tu jį žinai, — tai gyvybės ir išsilaikymo pats galingiausias, pats gražiausias: s o l i d a r u m a s. Vienas už visus, visi už vieną. Be jo neišsilaikytų jokie augalai, jokie gyviai, jokios tautos.

— Suprantu: tu nori, kad aš šiandien, šiandien, čia pat, dėl tavęs eičiau ir kiščiau galvą bolševikinio tigro gerklėn.

— Ne!.. Visai, visiškai ne! Čia pas tave būdamas įsitikinau: skęsdamas ir norėdamas išsigelbėti tu nepagailėtum panardinti ir savo motinos.

— Nepainiok čia mano motinos. Gerai žinai, kad ji visados palaikydavo mano pusę.

Agronomas Karna atsistojo.

— Turbūt, neteks mums gyvenime daugiau pasimatyti. Gailiuos, kad štai ką turiu pasakyti atsisveikindamas: Tu esi piktžolė, usnė. Gerai, kad lietuvių tautoje tokių nedaug tėra.

— Nebūk toks iškalingas, brolau Kostai. Na, bet kuo pavadinsi, nepagadinsi. Iš savo pusės štai ką norėčiau tau patarti: Negaišk laiko, niekur nesilanky ir nesirodyk Kaune.

— Tu nebijok.

— Gerai. Skubėk atgal ten, iš kur atvažiavęs. Ramiai, lyg niekur nieko, pakrikštyk naujągimį, bet paskum nedelsk. Slėpkis su šeima, kur sumanysi. Miške kur gal geriausia, ar pagaliau tavo gražioje sėlinėse dirvose.

Paskutiniai žodžiai vėl skaudžiai palietė agronomą Karną. Jis pastovinėjo akimirksnį, jam knietė stverti kėdę ir trenkti ją lovon.

Ne, tuo būdu naikinti Homo Sapiens veislės piktžolės nebūtų racionalu. Nieko nepasakė, apsigrižo ir išėjo.

Likęs vienas docentas Karna atsiduso ir atslūgo atgal patalan. Koks tas jo brolėnas nepraktiškas, koks negudrus, — pagalvojo.

Ateinančios dienos nešė iš kitų, tolimesnių Lietuvos kampų tų pačių šiurpių žinių. Tarp jų buvo viena, asmeniškai jam artimesnė: agronomui Karnai ir jo šeimai nepavyko išsigelbėti. Juos užklupo NKVDistai tą pat sėkmadienį naktį. Eglyne, netoli sėklinių dirvų, ieškant saugesnės slėptuvės.

Dr. Jonas Šliūpas — jo raštai ir tautinė veikla, autorius prof. Juozas Jakštas. Knyga galima gauti Čikagos Skautų Akademikų leidykloje, c/o Vytautas Mikūnas, 6243 Carol Lane, Palos Heights, IL 60463. Tel. (312) 371-8587.

Leonardo Šimučio "Ilgesio valandėlės", eilėraščiai. 227 pusl. Išleido Leonardas J. ir Zita Šimučiai (vyriausias sūnus ir marti). Kaina 10 dol.

(continued from last issue)

Dr. Jonas Šliūpas

Sister Virginia Marie Vytell, CJC

Since his childhood days Dr. J. Šliūpas had desired to be a writer, to enlighten people, to share his knowledge with others. He began his journalistic contributions to the press in 1882 and continued to write through 58 years until 1940. He wrote on a wide variety of topics ranging from family life, to history, to politics and religion, to national needs and morals, to health questions, to literature and biographies, to Lithuania's past and hopes for the future.

When leaving Lithuania in 1883 Šliūpas had planned to return when independence was attained, so sure was he it would happen. For many years he sacrificed, worked and struggled, and endured opposition and hostility. In his numerous writings and lectures he encouraged Lithuanians to prepare to be worthy leaders for their emerging nation.

Chapter V

As a practicing physician Dr. Jonas Šliūpas lived with his family on North Main Avenue in Scranton, Pennsylvania, before the outbreak of World War I. On April 26, 1917, after the February Revolution he traveled to San Francisco, sailed over the Pacific, then by train across Siberia he reached Stockholm, the capital of Sweden on the Baltic Sea. There, as the only Lithuanian American, he attended the October Conference of Lithuanian leaders who met to formulate the February 16th Declaration of Independence. To them he pledged the loyalty and support of Lithuanians in the United States.

While in Sweden he wasted no time in publicizing Lithuania's approaching freedom. He compiled and published his former lectures in a book called "Lithuanian Freedom — and The Past, Present, and Future of Lithuania." In a book of 162 pages in Lithuanian he presented his ideal, "The Lithuanian-Latvian Republic, and the Union of Northern Nations."

In the two books, one in English and the other in Lithuanian, Dr. J. Šliūpas explained how the variety of nations enriches human experience, stimulates creativity, and promotes progress. Small independent nations abhor the use of force and war. The ideal of continued peace and freedom was the desired goal.

Dr. Jonas Šliūpas, Chicago, 1936, at the time of his visit to America.

Dr. Jonas Šliūpas 1936 m. Čikagoje, Amerikoje lankymosi metu.

Dr. Jonas Šliūpas noted that in the past the Lithuanians had shared their talents and intellectual aptitudes in many areas with the Poles, the Russians and Germans, and, I may add, Thaddeus Kosciuszko whose father was Lithuanian offered his knowledge and service for the success of the American Revolution. History affirms these truths.

Lithuanians also proved their political maturity. In the 1905 Revolution they were the only ones in Russia who sent representatives to their own capital to demand autonomy for their nation.

During World War I Dr. Jonas Šliūpas placed high hopes in the Allied Nations. He was certain of their victory. Ten days after President Wilson's famous **Fourteen Points** was presented to a joint session of Congress on January 8, 1918, a group of Lithuanian Catholics, meeting at the Information Bureau in Washington, expressed that the time had come for a General Convention to which the National Council agreed.

On March 13, 1918, representatives of the Catholic and National Councils met at Madison Square Garden in New York. The main agenda for complete independence for Lithuania included that it be guaranteed by the Peace Conference with participation of Lithuanian representatives. Among other statements it declared Lithuanians would not tolerate any political or economic ties with other nations.

The National and Catholic Organizations formed a common Executive Committee whose members were to reside in Washington. Tomas Norus-Narusevičius was elected chairman and Rev. J. Žilius secretary. Dr. J. Šliūpas was among the ten participants. The Lithuanian Information Bureau was to be called "The Lithuanian National Council and Information Bureau."

In May Dr. Šliūpas returned to Washington to confirm the **de jure** recognition of independence for Lithuania. He also initiated a diplomatic struggle with the Poles which lasted throughout Lithuania's independent existence. Eventually Lithuania's delegates were entitled the privilege to receive an audience with the president apart from the Poles.

A characteristic act of the doctor was his response to the speech of Senator Henry Cabot Lodge delivered August 23, 1918. It presented the goal of the United States to make the post-war world safe for democracy. In a memorandum presented to the Senator, Dr. Šliūpas requested assured independence for Lithuania and Latvia. The memorandum was included in the Congressional Record of August 29, 1918. It is a continuing witness of the doctor's involvement with the Legislative Branch of the United States government.

The opportunity for a position in Lithuania's central government had not been extended to Dr. Šliūpas. From 1922 to 1941 he felt as though an invisible hand kept these positions away from him. This, however, did not prevent him from renewing his efforts to raise social, economic, and intellectual suggestions for the nation's advancement.

When President Smetona inferred that the doctor wanted to start a revolution, Dr. Šliūpas assured him all he wanted was reform and justice in the nation, not homicide. He was pleased with improvements in the field of education, the promotion of farming, trade and industry. He looked forward to the day when the people would take their rightful places in their own nation.

He knew the people valued his work for the public welfare. He was chosen an honorary member of the physicians organization, "Filii Lithuaniae." The University of Vytautas the Great bestowed on him "honoris causa" a Doctorate of medicine, of Law, and of History. The Latvian government presented him with the **Order of Three Stars**. The Lithuanian government offered him the first and second degrees of the **Order of Gediminas**.

Dr. Šliūpas saw this as approval for his efforts to guide an organized nation to freedom and self-esteem, to the practice of ethical and moral values. He was among the first to look upon women as equal to men. Jonas recalled his beloved mother's dedication to her home and family, and the hardships she heroically endured. His love for her reached out in respect for all womenkind. Respect is the offspring of love.

He encouraged the people to landscape their cemeteries so that the places of rest for their loved ones and friends would reflect esteem for those who once lived upon this earth. He referred to the Scandinavian cemeteries as models for Lithuanians to copy. They had flower-beds, shrubs and monuments, and pictures of the deceased.

With benches for the living their cemeteries were places for reflection and meditation, not areas for grief and mourning. They were meant to be sources for inspiration to work for the good of others, for one's own nation and for the world, before time ran out.

When Dr. J. Šliūpas was head of the Šiauliai branch of the Bank of Trade and Industry he had many dealings with the people. He listened to their complaints, offered advice, and proved himself a man of experience and respected authority. He was sociable and friendly to all who came to him.

After trial and sorrow entered his life with the death of his wife, Liudmila, and the Bank of Trade and Industry failed, he met Grasilda Grauslytė in Palanga, the Lithuanian Atlantic City. While there, the clouds of his life lifted and the sun rose again.

Dr. Jonas Šliūpas with Dr. Andrius L. Graiciūnas, Chicago, 1936.

Dr. Jonas Šliūpas ir dr. Andrius L. Graičiūnas, Čikagoje 1936 m.

Chapter VII

Dr. J. Šliūpas and Grasilda Grauslytė were married in 1929. After settling in Palanga, their son, Vytautas, was born to them October 24, 1930. Because the doctor's reputation as a public activist for Lithuania's welfare preceded him, he was elected mayor of the resort city.

During a scout gathering in Palanga in 1933, Dr. Jonas Šliūpas as mayor was host to the British founder of the Boy Scouts, Lord Baden-Powell. A seasoned veteran and versatile in English, Šliūpas served as interpreter for President Antanas Smetona. Then, having prepared a fitting reception for the guest, he presented him with the key to the city and named a street in his honor.

A Lithuanian historian, Dr. Juozas Jakštas, in his book about the life and accomplishments of Dr. Šliūpas, referred to him as a radical. According to Webster the word is derived from **radix, radicis**, meaning a root. It is defined as "going to the center, the foundation or source." Lithuanians, before their Christianization worshipped nature in the sun, in thunder, the sturdy oak tree, and other manifestations. They regarded living creatures with awe and respect. They lived in peace and let others live.

Dr. J. Šliūpas blamed much of Lithuania's woes, the loss of land, the enslavement of her people, the attempted annihilation of her language and culture, on those who came in the name of Christianity. The Teutonic Knights brought the sword, the Poles imposed polonization, the Russians came with Orthodoxy and russification.

In his insatiable thirst for knowledge Dr. Šliūpas had read L. Buchner's writings which led him to the liberal path of a free-thinker. To Draper he attributed, "his rescue from snares of Catholic enslavement." For the continued spread of liberal thinking in Lithuania he made use of the writings of R. B. Ingersoll, an American agnostic. Through an organization centered in Kaunas and having 140 chapters, he hoped to reach the masses through periodic publications of "Laisvoji Mintis," but the Lithuanian public, unreceptive to alienation from their Catholic faith, were not interested.

However, at a celebration extended to him for his 75th birthday, Dr. Šliūpas was thanked for his accomplishments for the nation and was numbered among the first contenders for human rights and freedom. In the years following the difficult time of cruel suppression, when the name of Lithuania was erased from the map of the world and her people were reduced to slaves without rights, Dr. J. Šliūpas was among the first to enlist in the difficult and unequal struggle for Lithuania's liberation and re-birth.

The birthday celebration, which he remembered for some time, was described by Dr. Šliūpas himself. Before referring to the greetings and words of acclamation delivered by the speakers, he remarked: "What would the Socialists, the clergy, and the polonizers say on hearing that the Lithuanian people prepared for me such a Birthday celebration that very few people live to see." (p. 252)

Among the speakers were such officials as the rector of the University of Kaunas, and the Minister of Education, besides 17 others representing a variety of organizations and localities. He and his family were presented with round-trip tickets to the United States. The Brooklyn tailors **Drobės Cooperative**, had sent greetings along with an invitation to come to

their headquarters to be measured for a suit and an overcoat.

Dr. Šliūpas, with his wife and son, made use of the opportunity the following summer. After 15 years of absence he was able to meet his former friends and co-workers in the United States.

Dr. J. Šliūpas, feeling capable of enduring the strains and dangers of a journey during war-time, had not counted on freezing on a train with shattered windows, being awakened from sleep to descend to a bomb-shelter in a hotel, spending time in an unheated room, and attending meetings with Lithuanian leaders for two

days. On the day of departure from Berlin, he retired at one in the morning, but could not sleep because of severe chest pains. At 8 o'clock that morning a doctor was summoned to his bedside. He arrived at 9 but found that Dr. J. Šliūpas had died. It was November 6, 1944.

Upon hearing of his death, Lithuanians in the area and from afar, under the danger of intermittent bombing, came to convey their respects. The inscriptions on the wreaths and bouquets of flowers revealed the sentiments of the people: "To the Founder of Lithuania's Rebirth," "To a Great Lithuanian Patriot," "To an Aušrininkas (Dawn-movement Leader)," "To Dr. J. Šliūpas, Lithuania's Patriarch."

The ashes of Dr. Jonas Šliūpas, kept in an urn, were brought to the United States by his wife and son in 1947 and buried in the National Cemetery in Chicago. At the place of burial near the main road in the very center of the cemetery, a monument was raised in his memory.

Today the monument speaks to generations of America's Lithuanians of a devoted Patriot who roused their forefathers in the United States and in Lithuania to reclaim their freedom and identity. Dr. Jonas Šliūpas pressed an indelible responsibility on the consciousness of true Lithuanians to value their great past and to build upon it for a worthy future.

The monument in the National Cemetery in Chicago is a visible expression of one man's efforts to rekindle the flame of love for one's own nation, to seek freedom for self-expression and rights as a people.

The Šliūpas' silver wedding anniversary, Scranton, Pennsylvania, 1910. From l.: Liuda Malinauskaitė-Šliūpas, Hypatia Šliūpas, Aldona Šliūpas, Dr. Jonas Šliūpas.
Photo by— John H. Kemp

Šliūpų vedybų Sidabrinės sukaktuvės, 1910 m., Scranton, Pennsylvania. Iš k.: Liuda Malinauskaitė-Šliūpienė (Eglė), Hypatija Šliūpaitė, Aldona Šliūpaitė, dr. Jonas Šliūpas.

The mark of esteem extended to Dr. Šliūpas on his 75th birthday was the most elaborate and the last to be celebrated in Lithuania. His 80th birthday, which would have been marked in the spring of 1941, coincided with the first Bolshevik occupation. The day was passed in silence. He was not a "persona grata" for the Soviets.

With the Soviet arrival Dr. Šliūpas had been offered a government post which he refused. All his life he worked and fought for Lithuania's freedom. He found it impossible to join those who, with brute force, were prepared to quench its life. He became a private citizen in Palanga, a spectator of Lithuania's approaching agony.

During the second Soviet invasion with the departure of the Germans, Dr. J. Šliūpas left Palanga and joined the wave of people leaving their country for the safety of their families. For a short time he lived in Vienna then travelled to a peaceful town in Austria near the Swiss border. While there, he was asked, on November 1st, 1944, to travel to Berlin to join others who would come to record a message to be broadcast over the air waves to American Lithuanians.

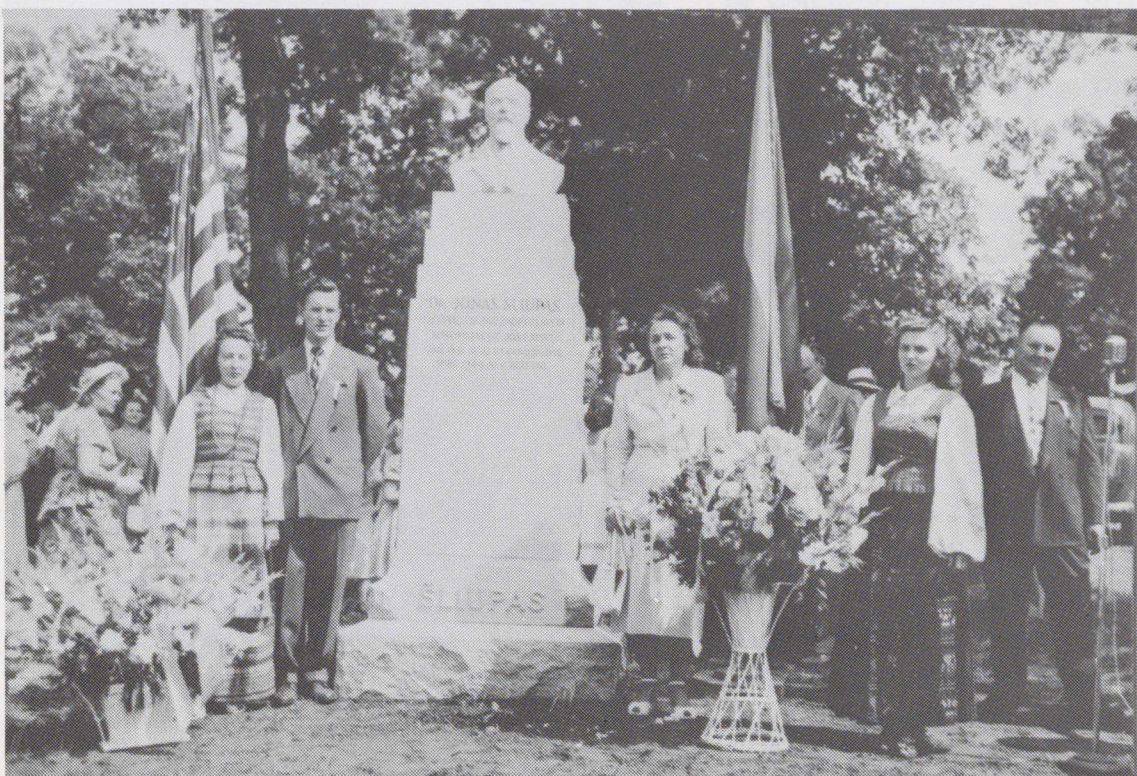
Lithuanian wedding, Scranton, Pennsylvania, 1902. Standing from L.: Matthew Valente, Liuda Malinauskaite-Šliūpas, Dr. J. Šliūpas. Seated, from l.: Aldona Šliūpas; the groom, Dr. Antanas Bacevicius, Hypatia Šliūpas; the bride, Brone Malinauskaite-Bacevicius; Kestutis Šliūpas.

Lietuviškos vestuvės Scranton, Pennsylvanijoje, 1902 m. Stovi iš k.: Matthew Valente (Motiejus Valentinavičius), Liuda Malinauskaite-Šliūpienė (Eglė), dr. Jonas Šliūpas. Sėdi iš k.: Aldona Šliūpaitė, jaunas — dr. Antanas Bacevičius, Hypatia Šliūpaitė, jaunoji — Bronė Malinauskaite-Bacevicienė, Kęstutis Šliūpas.

EPILOGUE

On the stone monument in the Lithuanian National Cemetery in Chicago are the following words in Lithuanian:

DR. JONAS ŠLIŪPAS
the rouser of the Lithuanian nation,
contender for her freedom,
born March 4, 1861, in Rakandžiai
died November 6, 1944, in Berlin.

Dedication of the monument of Dr. Jonas Sliupas at the Lithuanian National Cemetery in Chicago, 1949. From l.: Valerija Ragauskas, son Vytautas Sliupas, the widow Grasilda Grauslys-Sliupas, Saule Gediminas, and others.

Aušrininko dr. Jono Šliūpo paminklo atidarymas Čikagoje, Lietuvių Tautinėse Kapinėse, 1949. Iš k.: Valerija Ragauskaitė, sūnus Vytautas Šliūpas, našlė Grasilda Grauslytė-Šliūpienė, Saulė Gedminaitė ir kiti.

To be a champion of patriotism and a contender for freedom are two worthy goals. To persevere to the end in any worthy endeavor requires courage, strength of character, and ability to keep the vision alive in spite of conflicting and discouraging circumstances.

exceptional heroism. All this and more Dr. Jonas Šliūpas faced in his life, both in Lithuania and in the United States. Motivated by pity and love for an enslaved people he paid a very high price, spending his entire life for a cause in which he strongly and passionately believed.

To Dr. J. Šliūpas the enemies and exploiters of Lithuanians were the polonized clergy. He felt it was his duty to do everything in his power to defend the unsuspecting people from being deprived of their ethnic treasures and Lithua-

Any champion or contender, irrespective of the goal, must expect and withstand opposition, hostility, verbal abuse, character assassination, slander and prejudice. In a word, it requires nian identity. A man of boundless energy and work capacity, knowing he could not wage a

Congress of Lithuania's Veteran Freedom Fighters Association in Kaunas, July 20, 1937. Members of Presidium. From r.: Dr. J. Sliupas (second from right), Gen. J. Bulota, Col. K. Skirpa, Col. J. Sarauskas and others.

Buvusių Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos kongresas Kaune, 1937. 7.20. Prie prezidiumo stalo antras iš deš. dr. J. Šliūpas, toliau gen. J. Bulota, plk. K. Škirpa, plk. J. Šarauskas ir kt. (nuotrauka iš "Kario")

successful battle by himself, he had turned to unbelievers and enemies of the Church for assistance. It was his dependence on them that earned for Šliūpas the name of atheist.

This label served the polonized clergy as a convenient scare device to keep the Lithuanians from leaving the Poles until Rev. Alexander Burba of Plymouth, Pennsylvania, proved them wrong. Since Catholic means "universal" it was possible to be a Lithuanian Roman Catholic without being Polish. God requires no one to deny his identity to be numbered among His people.

Most Lithuanians did not know — especially those living in Northeastern Pennsylvania — that it was the most important goal of Dr. J. Šliūpas to keep alive their ethnic identity through education and enlightenment, that they learn about their great past as a people, and build upon this past into the future. Least of all did he wish to make them atheists. Lithuanians as pagans believed in higher beings and in life after death. All of nature was a reason for awe and worship.

In spite of all his blunders and mistakes, the life of Dr. Jonas Šliūpas may be summarized in the poem by James Henry Leigh Hunt,

ABOUT BEN ADHEM:

Abou Ben Adhem (may his tribe increase!)
Awoke one night from a deep dream of peace,

And saw, within the moonlight in his room,
Making it rich, and like a lily in bloom,
An Angel writing in a book of gold:
Exceeding peace had made Ben Adhem bold,
And to the Presence in the room he said,
"What writest thou?" The Vision raised its head,

And with a look made of all sweet accord
Answered, "The names of those who love the Lord."

"And is mine one?" said Abou. "Nay, not so,"

Replied the Angel. Abou spoke more low,
But cheerly still; and said, "I pray thee, then,
Write me as one who loves his fellowmen."

The Angel wrote and vanished. The next night

It came again with a great waking light,
And showed the names whom love of God had blessed,

And lo! Adhem's name led all the rest!

BOOKS IN ENGLISH

ON SALE

THE BALTIC NATIONS

"The Baltic Nations: Estonia, Latvia, Lithuania, Finland, Poland, the Quest for Regional Integration and Political Liberty," written by Dr. Bronis J. Kaslas. 319 pages, hard cover. Was —\$12, now \$9, (postage \$1.00). Mail checks to "Lithuanian Days" 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

THE ODYSSEY OF A LITHUANIAN DISPLACED PERSON

by Sister Virginia M. Vytell, SJC

Vytas Petrauskas of Clark Summit, Pennsylvania, died of a heart attack in his sleep June 13, 1985. He had been employed as chief architect of the Dunmore firm of Peters and Riggi and had recently designed the parking area for St. Mary's Villa Nursing Home having visited there several times. When Vincent S. Riggi called the Sisters of Jesus Crucified to inform them of Vytautas Petrauskas' unexpected death, the Sisters were stunned by the news.

Since Mr. V. Petrauskas had also been involved in the expansion project as a designer of the facilities of the Sisters of the Poor at Holy Family Manor, the Sisters felt deprived of a talented, and dedicated person. Mr. Riggi confided that he lost not only a work associate but also a dear friend. Yet, little did anyone know, besides his immediate family, the sorrow that was buried in his heart through the years of his life when he slipped away in his sleep on that fateful night in June!

Born October 16, 1930, in the city of Šiauliai in Independent Lithuania — into a family whose father was the principal and mother a teacher at the elementary school in Šiaulėnai — Vytas had the advantage of receiving an excellent education. At the age of 4 he accompanied his parents to school where early in his life he displayed an eagerness for learning. It was not surprising then, that he soon became an honor student.

Young Vytas, outstanding among his peers, had unmistakably inherited his "Viking ancestors' " golden-red curly hair, considered an oddity among the Lithuanians and unacceptable to them. And so, Vytas' parents, Adolfas and Benigna, kept his head shorn of his locks. They had hoped that in time the color would change. But this was not to be.

The young Petrauskas couple had another son, Renaldas, but they had no daughter. However, with World War II in progress, they were fearful of the future. Unknown to the majority of the people, plans had been made by the Soviets for mass deportations after Lithuania's illegal incorporation into the Soviet Union on August 3, 1940.

When the first mass arrests of intellectuals and their families were started a year later on June 14, 1941, Soviet soldiers entered the Petrauskas home at 5 o'clock in the morning and seized the frightened mother and her youngest son, Renaldas. Mr. Petrauskas and Vytas were in Kaunas at the time; but hearing

of the event the concerned father, hoping to be united with his wife and child, hastened to Šiaulėnai. Arrested by the Soviets he was sent to Siberia, never to see his family again.

Young Vytas' aunts as best they could, without alarming their 10 year old nephew, explained that he would live at their home and attend school in Kaunas. A week later on June 22 the war between the Nazis and Soviets made of Lithuania a battleground for the warring nations, and again ushered in a period of fear and instability for the people.

Vytas Petrauskas, a 10 year old child deprived of both parents and brother, without country and at the mercy of others, forced to flee from one displaced persons' shelter to another, began his Odyssey early in life. Leaving Kaunas in 1942 Vytas and his relatives departed for Joniškis where he attended school for awhile. The summer of 1943 was spent in Mažeikiai. However, in early October, 1944, they had no choice but to leave their beloved country to seek shelter in unfamiliar territory.

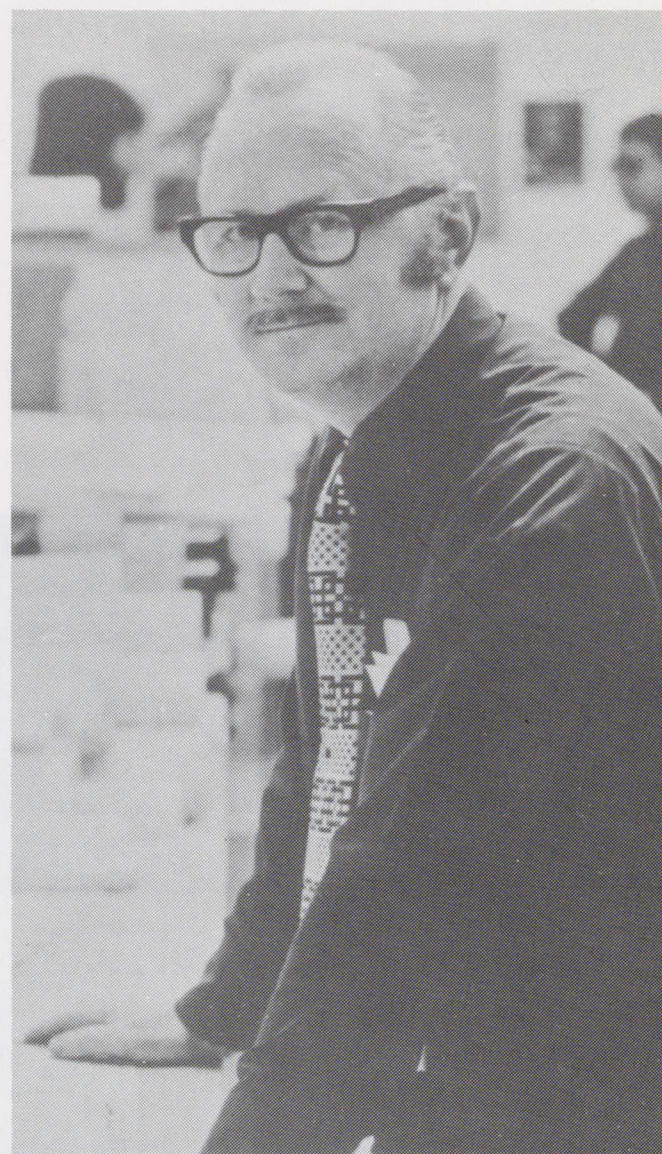
On a horse driven cart, Vytas, with his aunt and uncle and their 2 young children, were shot at from overhead planes. The road and the unharvested wheat fields were streaming with hundreds of people seeking shelter and refuge from invading Communists. One night Vytas and his 2 young cousins were huddled in a vegetable bin where 2 Soviet soldiers found them. Pretending to be asleep, Vytas heard their voices:

"Let's kill them!" — growled one of the two.

"Naw, let them sleep," — answered the other. And they both sauntered away into the darkness. It was the second time in his young life that Vytas was protected by Divine Providence.

By October 16, 1944, the weary refugees had reached Karaliaučius in East Prussia. Three days later they stopped at Dresden in Germany and then at Grunerb where they remained at a displaced persons' camp to the end of the month then transferred to Gotha. After 6 months, on April 5th, 1945, the news spread that the Americans had reached the area. Vytas was now a youth of 14 years and 6 months and very curious to know more about the soldiers from across the ocean, a land where immigrants go seeking peace and freedom.

On June 25, 1945, Vytas and his kinsfolk travelled from Gotha to Bamberg where they remained for 7 days before resuming their

Architect Vytas Petrauskas
Architektas Vytas Petrauskas

journey to Hanau which they finally reached July 16th, the feast of our Lady of Mount Carmel. Here in Hanau, near Frankfurt in Germany, Lithuanian refugees remained for a longer period of time where they were able to lead a more settled life.

Vytas Petrauskas attended classes taught by Lithuanian refugee professors in the army barracks, and it was there that he met Regina Malcanaitė, a blond Lithuanian teen-ager, and her parents. Both were kindred souls with deep longings to return to free Lithuania.

It was in Hanau that Vytas Petrauskas developed a deep respect for scouting and its ideals, "For God, Fatherland, and Neighbor." As a scout he soon received recognition for obedience, dedication to duty, and zeal to assist one's neighbor. It was here also that he won admiration from his peers for agility as a wrestler, having occasions to wrestle with boys taller and stronger than he was. His classmates dubbed him "Vinča," a famous Lithuanian wrestler.

Among the various sports of the day, Vytas acquired a liking for table tennis. It was his pleasure to accept the challenges of more experienced players so as to learn new skills. With practice and effort his proficiency increased throughout the years.

Having learned to adjust to his environment in Hanau, the 17 year old Vytas had found in his teachers and scout masters the father-figures he so much needed. It was therefore with mixed emotions that he received the news that he

had been chosen among the many displaced persons to sail to America as a war orphan. His wanderings, his personal Odyssey, was again renewed.

On the Feast of the Immaculate Conception, December 8, 1947, Vytas, along with others from his group, was sent to Butzbach, a clearing station where he remained for a week. After the New Year, on January 16, 1948, he spent another week in Bremen before departing for Bremerhafen to board the steamer heading for the United States, on January 22.

Loss of both parents through man's cruelty to man, forced exile from one's country adjustment to new cultures, languages, and situations, realization that no one really understood one's losses or sympathized with one's bereavement was an overwhelming reality in the life of Vytas Petrauskas as he entered New York harbor on February 5, 1948.

After a week of patient waiting, Vytas was sent to Chicago where he found a home with the Purtokas family who received him with open arms. Here he found temporary employment and an opportunity to continue his education as a high school senior. He enrolled in the University of Illinois where he completed a course in architecture and successfully passed the State Exam requirements.

After graduation in 1954, Vytas Petrauskas married Regina Malcanaitė whose acquaintance he had made while still a refugee in Hanau, Germany. She had been living with her parents in Cleveland, Ohio. That same year he learned that his father was still alive in Siberia, but that his mother had died in 1947 at 41 years of age. Having been warned not to teach Lithuanian culture and religion, her untimely death was suspicious. How he had hoped to be re-united with his parents someday! Now it seemed only a wishful dream.

Returning to reality, and realizing how much his involvement in scouting had helped him as an orphan in exile — molding his life's attitudes and values — he formed a scout group in Chicago. He rose from District Camp Commissioner to coordinator and guide of the more experienced scouts called "Vyčiai." In this manner he contributed much of his time and energy to the character formation of young scouts.

As an architect in Chicago he was part of the firm, "Jeskowiak and Petrauskas" until he left for Pennsylvania after 10 years. The firm is still flourishing as a successful architectural unit. While in Chicago Vytas Petrauskas had been awarded outstanding recognition for his project on "The Lithuanian Youth Center" expansion, so well had it been planned and organized.

However, moving to Pennsylvania to find a better environment in which to raise a family, Vytas joined a partnership with Bellante and Claus, Miller and Nolan, and became chief architect with Peters and Riggi in Dunmore, Pennsylvania. He had the distinction of planning many churches, hospitals and schools and

ARMY NEWSPAPER PUBLISHES HOAX ON LITHUANIAN "INTOLERANCE"

"Krasnaya Zvezda" Caught Redhanded in Provocation

On December 3, 1988, the Soviet Army newspaper *Krasnaya Zvezda* published a shocking story about "nationalist" Lithuanian doctors who refused to admit a sick Polish woman into a hospital because she could not speak any Lithuanian. The author of the article, major **J. Rubtsov**, indignantly denounced this act. He also quoted one of the leaders of the Russian-controlled *Jedinstvo* ("Unity") movement, **Ivano**, who spoke of "mounting national intolerance" (by Lithuanians).

The vagueness of the story and its contradictions prompted Lithuanian physicians and journalists to investigate what had really happened. Their findings were published in the December 11, 1988, issue of the CP daily *Tiesa*. They talked to the patient **Irina Kupčik**, her husband, her relatives, the doctors involved, and the author of the article. The patient revealed that she went to the hospital by herself (and not accompanied by her uncle **Filipov** as *Krasnaya Zvezda* claimed), conversed with a doctor in Russian, was examined, given an injection, and told to return promptly if she felt worse. (She returned in an ambulance the following day.) A correspondent of *Tiesa* told

the Giants Stadium in Scranton.

Throughout his short life Vytas Petrauskas retained a deep love for Lithuania. He participated in Lithuanian cultural and historical activities, had been elected chairman of the Lithuanian-American Community in his area, and was honored by the United Nations of Greater Scranton for his work and support of Human Rights for his fellow man.

As an inspiration to many people he went out of his way to encourage and support those who, in any way, promoted the Lithuanian language and culture, and brought to light the past greatness of his Fatherland and the continued suffering of his people.

Long will he be remembered for his gentle, unassuming ways, his spirit of cooperation, his readiness to be of service to others, his good-natured disposition, and his disarming sense of humor. His painful experiences in life made him understanding and tolerant, and helped him appreciate the goodness and happiness he found in his family and in those who were his associates and friends.

A chronological chart of dates and places was found among Vytas' notes by his widow, Mrs. Regina Petrauskas, who also filled in the details of his life.

her: "The newspaper *Krasnaya Zvezda* writes that the first time you were refused admittance to the hospital and that you were told that there were no Russian-speaking doctors there." To this Irina Kupčik replied: "No, no, nothing of the sort had happened! I don't know why they wrote this. I didn't even see that correspondent... Why did he write this? I don't know why my uncle Prokopii Filipov maintains that."

The three authors of the *Tiesa* article (a psychotherapist and two journalists ask:

It is difficult to understand what the author of Krasnaya Zvezda wanted to tell the Soviet audience. What is the purpose of this report? To incite against each other the people of various nationalities who live in Lithuania? Military personnel read this newspaper. After such an article, what unpleasantness awaits our lads (Lithuanians, Ed.) who are doing their army service?

The colonial overlord mentality of many Russian settlers in Lithuania is not shared by all their compatriots. The majority of educated Russians and of those who were born and grew up in Lithuania support the Lithuanian political and cultural aspirations. Their views were cogently expressed by **Arnoldas Piročkinas**, an expert in Lithuanian language and literature (born in 1931, in Lithuania), in the daily *Komjaunimo Tiesa* (Komsomol Truth), Vilnius, No. 220, 1988. He writes:

The new legal status of Lithuanian as a state language will be most easily accepted by those Russians who already know the language. These are mostly the Russians who have been living in Lithuania for a long time or who have learned the language. Since they are better acquainted with Lithuanians, they have no fears about their future in Lithuania: Lithuania is small, but there was always enough bread for the working people. There also exists a relatively small group of highly cultured Russians, who don't know the Lithuanian language, but who approve of the striving to make Lithuanian a legal state language and are determined to study and to learn it. Lithuanians will not have any conflicts with the Russians of these categories.

Piročkinas is much more sceptical about those Russian new-comers "who refuse to learn Lithuanian as a matter of principle." Quite numerous in the cities of Vilnius and Klaipėda, they are mostly Russian colonists, who were transferred to Lithuania mostly during the postwar years, were put in charge of various agencies, and enjoy their "cozy jobs." Ignorance of Lithuanian now threatens them with the loss of these well-paid jobs. Some of them, the writer reminds, may be unmasked as active supporters of Stalin's misdeeds. It is they who used to force Lithuanian employees and anybody who came to their offices to speak only Russian, but now "the jig is up."

According to Piročkinas, such "internationalists will flood the Soviet central agencies with horror stories about Lithuanian nationalism and extremism. They will not shy away from provocations and fabrications."

(ELTA, Dec. 1988)

Los Angeles lietuviai, L. A. aerodrome, kovo 4 d. 1989, pasitinka, 37 metus gulaguose iškentėjusį, kovotoją už Lietuvos laisvę, Balį Gajauską su šeima. Pirmoje eilėje iš k.: Danutė Mažeikienė su sūnum Andrium, Gražina Gajauskaitė. Antroje eilėje: Angelė Nelsienė, Irena Gajauskienė, Balys Gajauskas, Rimas Gajauskas (giminaitis iš Santa Monikos) Jonas Matulaitis ir Romas Nelsas. Nuotraukoje trūksta M. Žymantienės ir Renatos Nelsaitės.

Lithuanians from Los Angeles at L.A. airport welcoming Lithuanian Freedom Fighter, who spent 37 years in Soviet gulags, Balys Gajauskas and his family. First row. From l.: D. Mazeika, her son Andrius, Gražina Gajauskas. Second row. From l.: Angele Nelsas, Irena Gajauskas, Balys Gajauskas, his relative Rimas Gajauskas (from Santa Monica), Jonas Matulaitis, and Romas Nelsas. Missing from picture: Marilė Žymantas and Renata Nelsas.

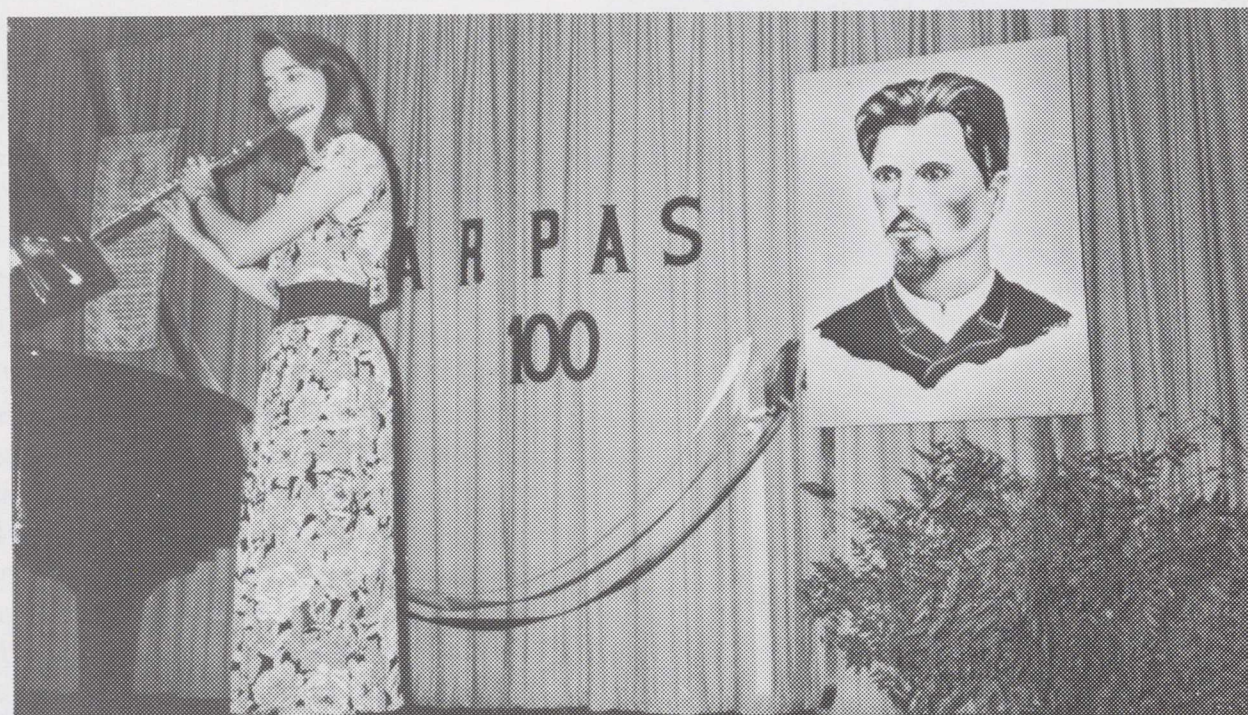
Photo by— Valerija Baltušienė

AUKOS Lietuvių Dienoms paremti

Vasario mėnesį aukojo:

- Po 100 dol. — V. Klova, J. Mulokienė
- Po 25 dol. — S. Damulis, A. Jonynas
- Po 20 dol. — A. Kupinskas
- Po 10 dol. — A. Čepulis, A. Daukantas
- Po 8 dol. — S. Kvečas, K. Prišmantas
- Po 5 dol. — J. Babrys, L. Bajorūnas, "Vytis" Anglijoje, A. Lukas, O. Spirauskas.

Visiems aukotojams, parėmusiems "Lietuvių Dienas", nuoširdus AČIŪ!
Redakcija ir A. Skirius — Leidėjas

Viena iš programos dalyvių, "Varpo" 100 metų minėjime, Los Angeles, fleitistė Kristina Mickutė išpildo dr. V. Kudirkos kūrinį, 1988 vasario 26 d.

Flutist Kristina Mickus performing compositions by Dr. Vincas Kudirka, at the 100 years commemoration of Lithuanian newspaper "Varpas", published in late 19th century. (Feb. 26, 1989, Los Angeles).

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

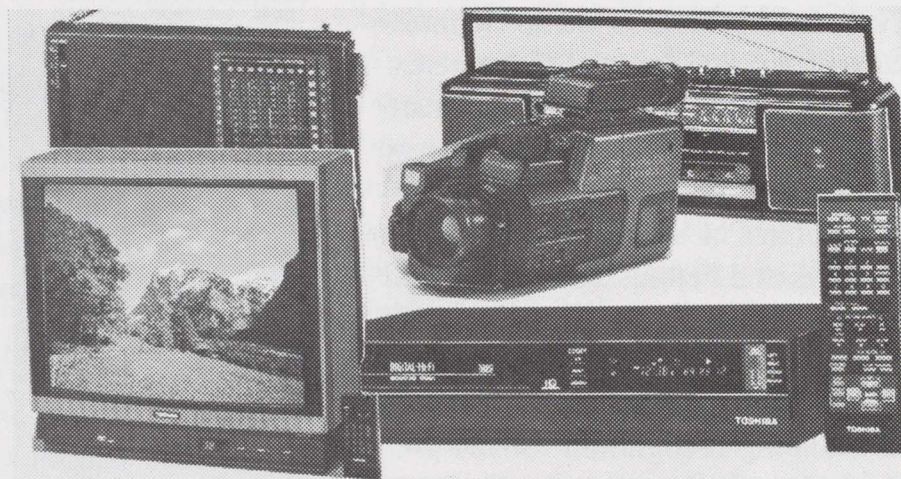
Pirmoji rusų parduotuvė Los Angeles parduodanti **STEREO — VIDEO — RADIO — FOTO APARATUS**, tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.

EVROPA ELECTRONICS

□ Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus, **muilą apmokant čia.**

□ Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms

□ Tikrai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausą Lietuvoje

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Boston, MA 02205—Baltic Associates LTD.

P.O. Box 1406 GMF
Tel.: (617) 269-4455
Gintaras Karosas, president

Chicago, IL—"Patria", "Gifts International".

Chicago, IL 60629—Balzekas Museum of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Tel.: (312) 582-6500

Knygyno vedėja p. Semėnienė

Chicago, IL 60629—D. Valentinaite c/o "Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Tel.: (312) 476-1680

Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius

Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library

Los Angeles—P. Domkus

Rochester, N.Y.—A. Sabalis

Waterbury, Conn.—"Spauda"

Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus

Norwood—K. Pocius

Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius

Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis

Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris

Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A.

Kuolas, St. Prapas

Montreal, Que.—P. Rudinskas

(Parish Library)

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA

4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) LA 3-1510

ir

2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI**

savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Išdūi — laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamentą įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS

LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM

Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

VLADAS GILYS, pirmininkas

Programų koordinatorius

HENRIKAS BAJALIS

207 N. Windsor Blvd.

Los Angeles, CA 90004

Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00

WBMD—750 Kilocycles

Šios programos vedėjai:

Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.

Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.

Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo Valanda

LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais

9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98

Petras Viščinis, vedėjas

173 Arthur St., Brockton, MA 02402

Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"

—Amerikos Lietuvių Radijo—

Sekmadieniais

nuo 7 val. iki 8 val. ryto

iš WCEV stoties 1450 AM banga

Programos vedėjai:

Anatolijus Šlutas

Anglų kalbos skyrelio:

Frances Šlutienė

2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629

Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val vakaro

Visos laidos iš tos pačios stoties

WCEV 1450 AM banga

Programos vedėja:

Kazė Brazdžionytė

511 SO. NOLTON AVE.

WILLOW SPRINGS, IL 60480

tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.

Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121

Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto

Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS

13436 Garfield, Detroit, MI 48239

Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VAL.

WPON — 1460 AM

Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. Algis Zaparackas
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.

Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM

Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir

Longinas Kapeckas

ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK

LITHUANIAN BROADCASTING
SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

PROGRAM DIRECTOR

SALOMEJA ŠMAIŽIENĖ

PROGRAM EVERY SUNDAY — 7:00 AM
KIXT AM 1420

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Res. Telephone (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania

Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.

sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.

PROGRAMOS VEDĖJAI:

Povilas ir Gertrude Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas pirmad. nuo 6 iki 7 v. v.
iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas

234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060

Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS

217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364

Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kiršteinis, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Isteigta 1951 m.

Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja:

Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2,
CANADA

Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas: Dr. J. Gailius

Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Jungtinių Amerikos Baltų Tarybos darbuotoja Ginta Palubinskaitė, Michigano senatorius Donald Riegle ir Lietuvių Informacijos Centro Washingtono skyriaus vedėjas Viktoras Nakas.